

**Kötőanyagok-habarcscok a mikroszkóp
alatt: mit, mivel, miért?**

Dr. rer. nat. Pintér Farkas

B D A BUNDESDENKMALAMT

200 µm

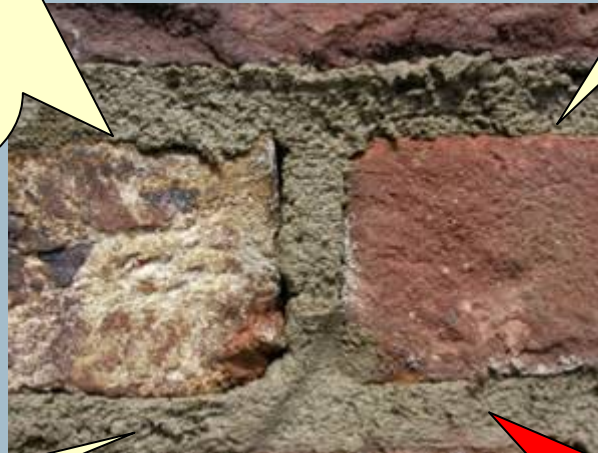
Habarcrendszer - vizsgálati módszerek

Fizikai módszerek

- nyomó-, húzószilárdság
- porozitás (Hg-penetrációs porozimetria)
- vízfelvétel, -leadás, páradiffúzió
- szemcseméret-eloszlás

Fázisanalízis

- XRD
- termogravimetria (TGA/DTG)
- FTIR

Kémiai

- nedveskémiai analízis, XRF, AAS, ICP-MS, stb.

Optikai

- fénymikroszkópia (POL, BF-DF, UV, CL)
- elektronmikroszkópia (SEM, TEM)

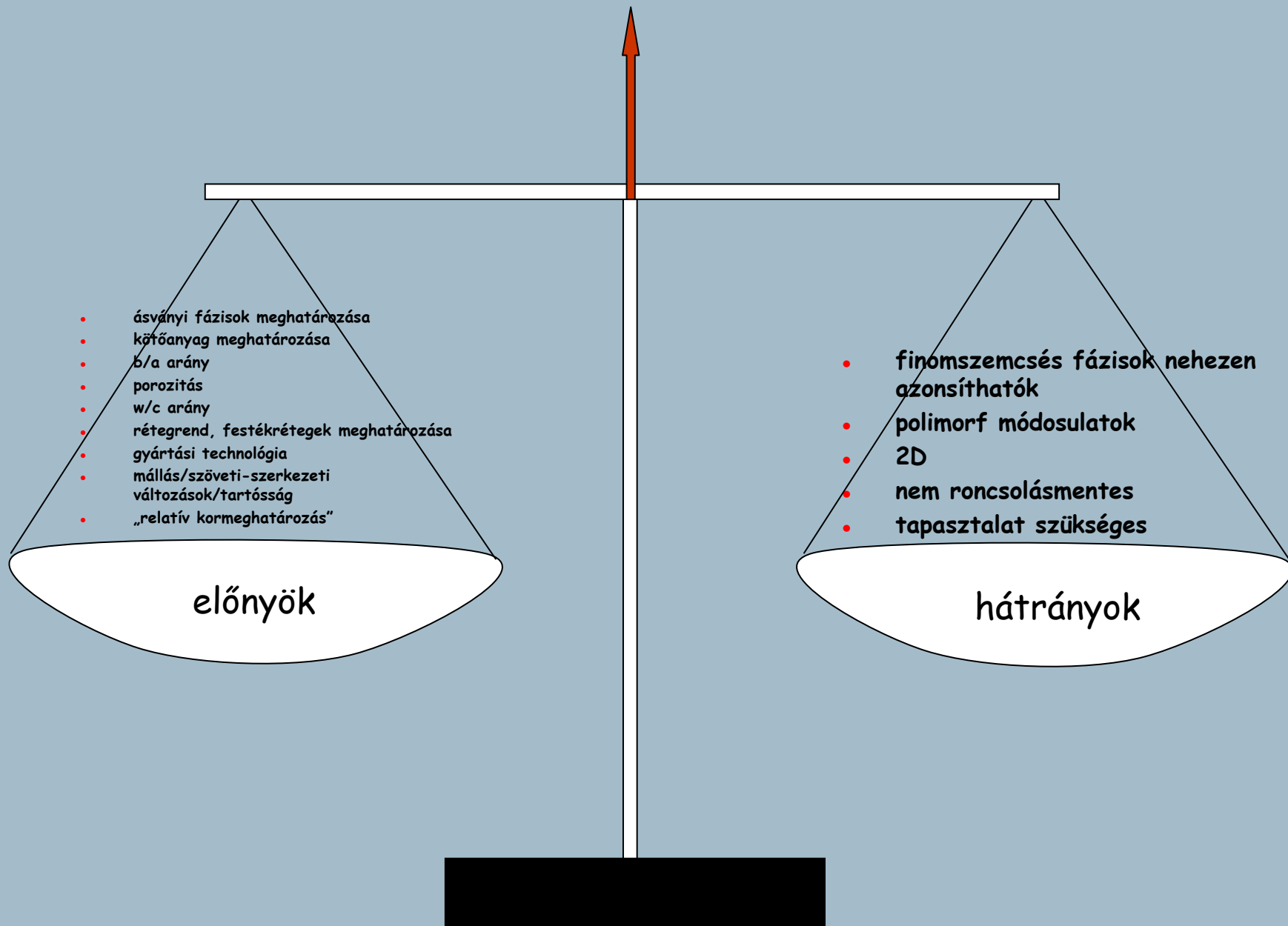
Miért éppen polarizációs mikroszkópia?

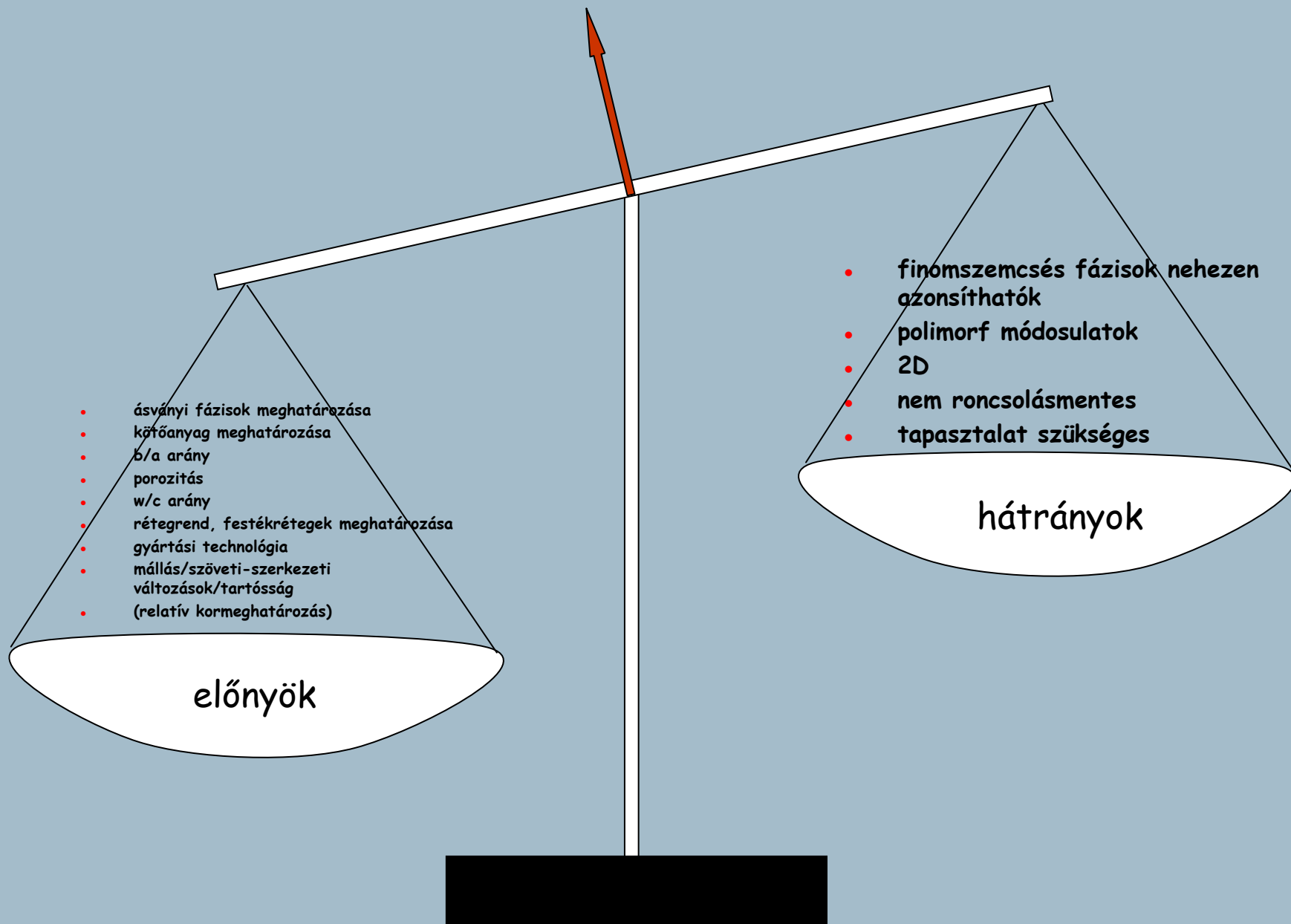

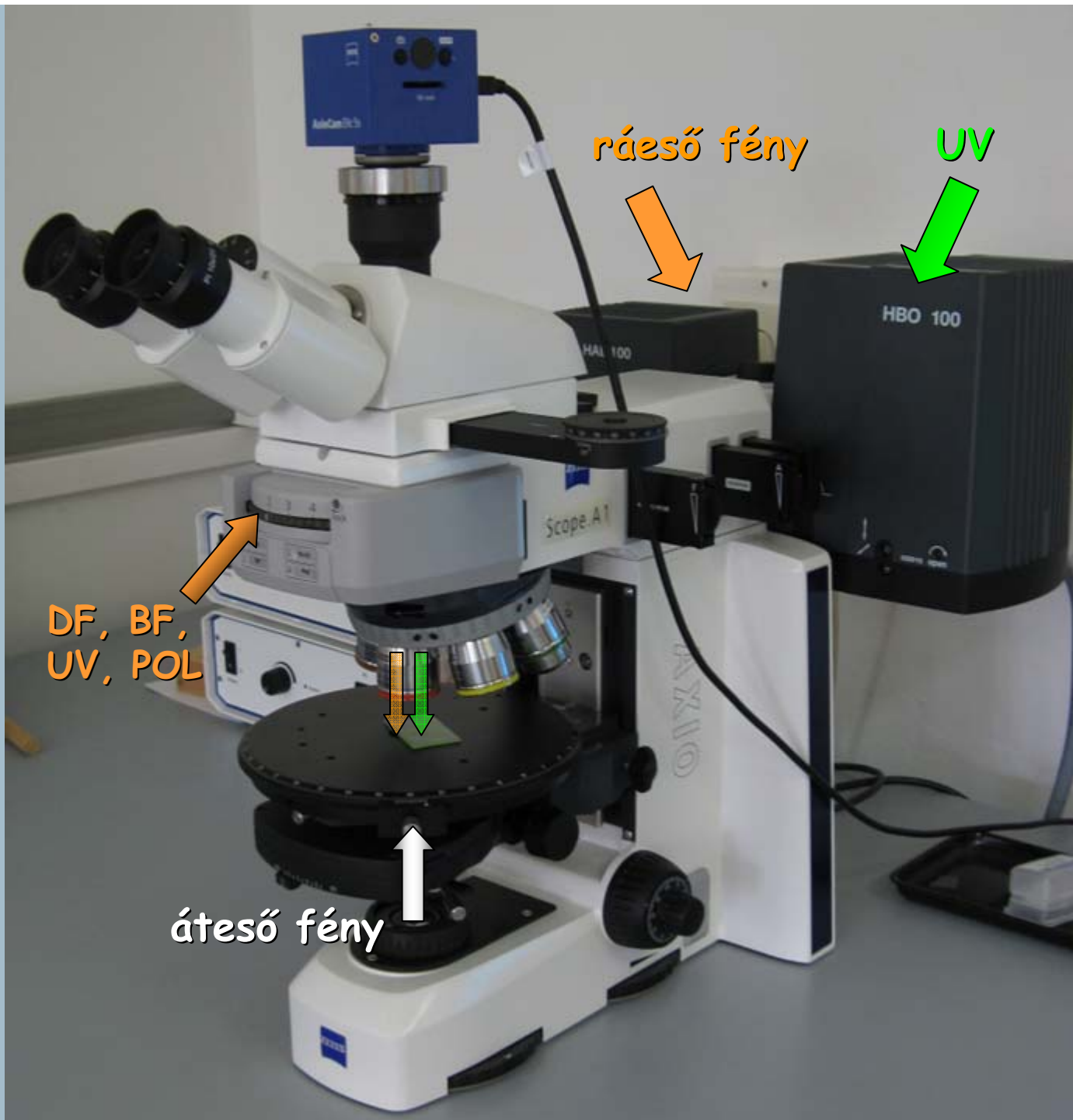
A szöveti-szerkezeti és összetételbeli tulajdonságok egyidejű vizsgálati lehetősége

- ásványi fázisok meghatározása (adalékanyag, adalékok, klinker, stb.)
- kötőanyag meghatározása (mész, gipsz, hidraulikus, stb.)
- b/a arány (képanalízis)
- porozitás
- w/c arány (POL-UV-mikroszkópia)
- rétegrend, festékrétegek meghatározása
- gyártási technológia
- mállás/szöveti-szerkezeti változások/tartósság (karbonátosodás, gipszesedés, ASR, DEF, stb.)
- „relatív kormeghatározás”
- további vizsgálatok (XRD, SEM-EDS) előkészítése
- költséghatékony

Mikroszkópos vizsgálati módszerek habarcsok tanulmányozására

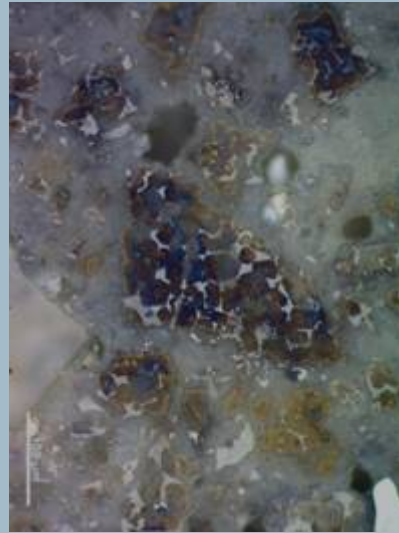
1. ráeső fény

polírozott felületi
csiszolat

1a. nem polarizált
fény, sötét
látótér

1b. polarizált
fény

2. áteső fény

(polírozott)
vékonycsiszolat

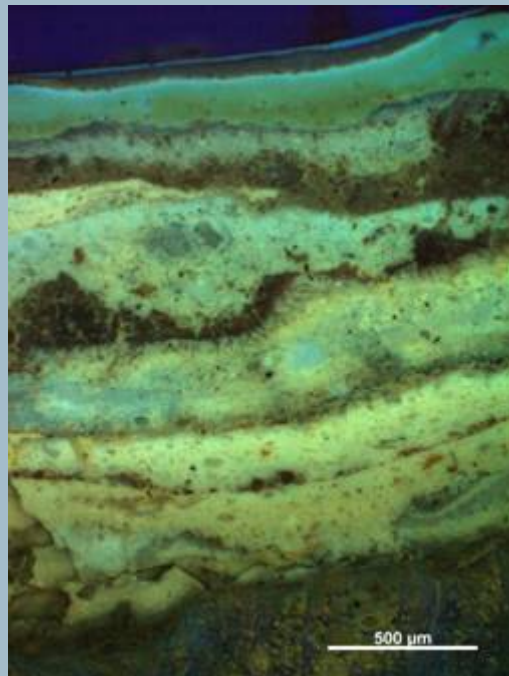
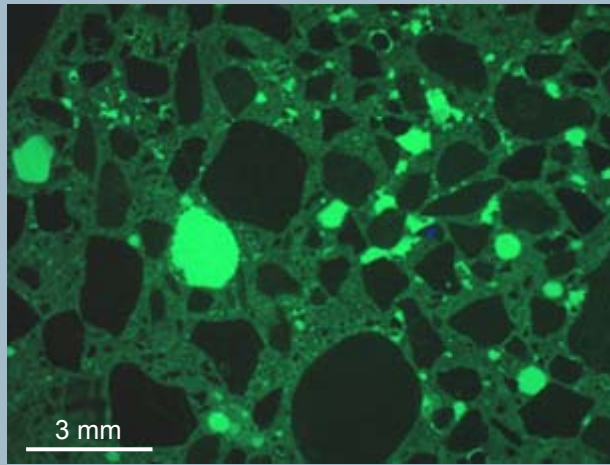
2a. nem polarizált
fény, sötét látótér

2b. polarizált
fény

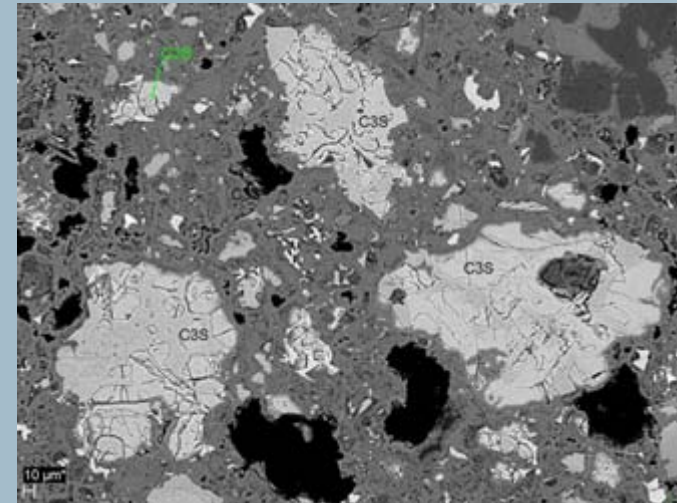

Egyéb mikroszkópos módszerek habarcsok tanulmányozására

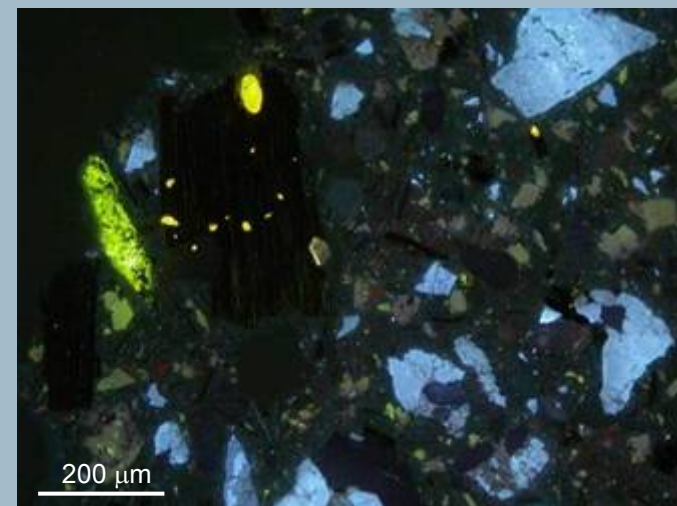
3. POL-UV

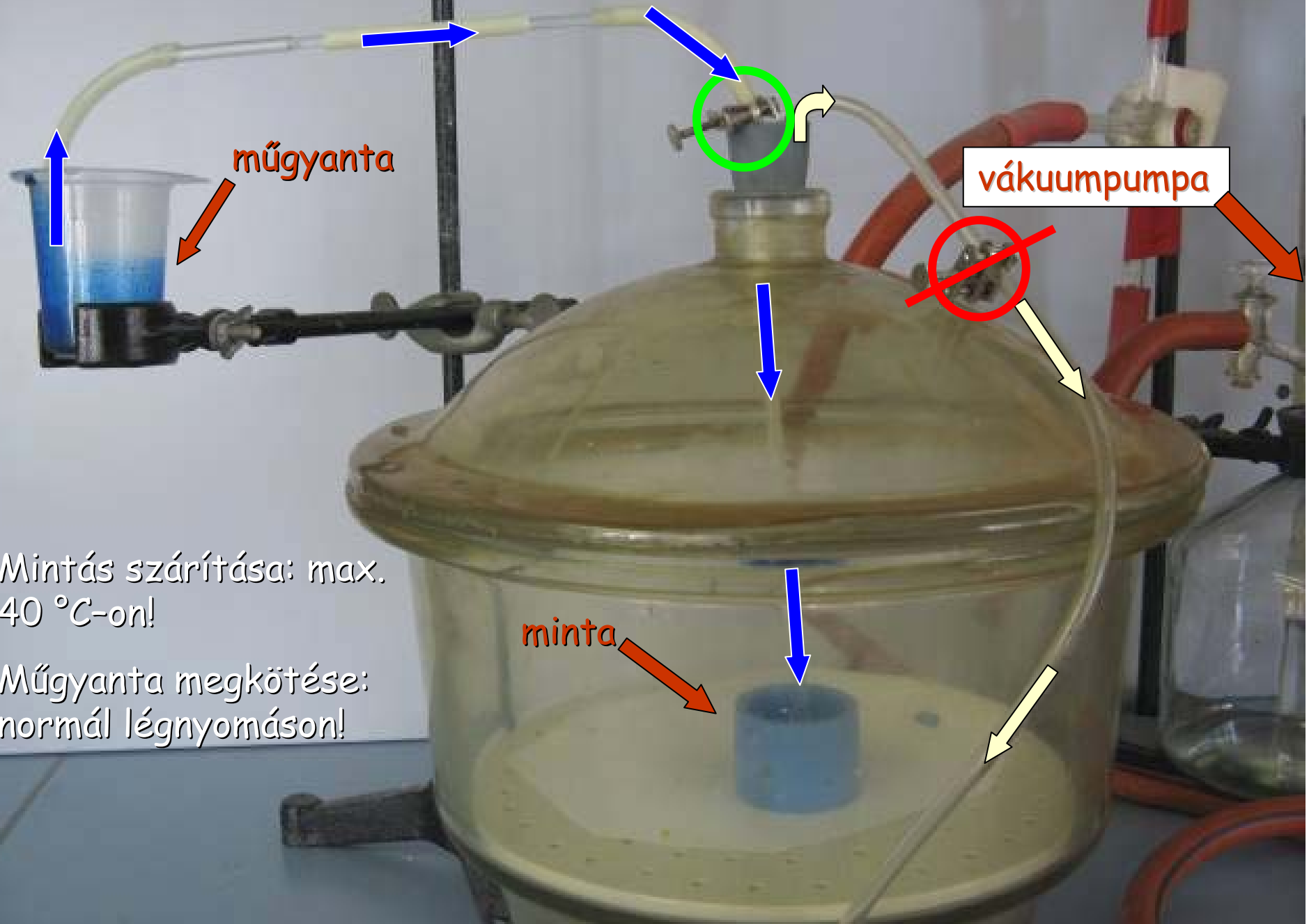
4. SEM-EDS

5. CL

Mintaelőkészítés - vákuumimpregnálás

műgyanta

vákuumpumpa

Mintás szárítása: max.
40 °C-on!

Műgyanta megkötése:
normál légnyomáson!

minta

Vékonycsiszolatok készítése

1. beágyazás (Araldit 2020 kék vagy UV lumineszkáló pigmenttel), vágás, csiszolás

2. (légpórusok utánöntése színezet műgyantával, csiszolás), felragasztás tárgylemezre

3. vágás-csiszolás (H₂O, olaj, etanol, stb.)
végső vastagság: 20–30 μm

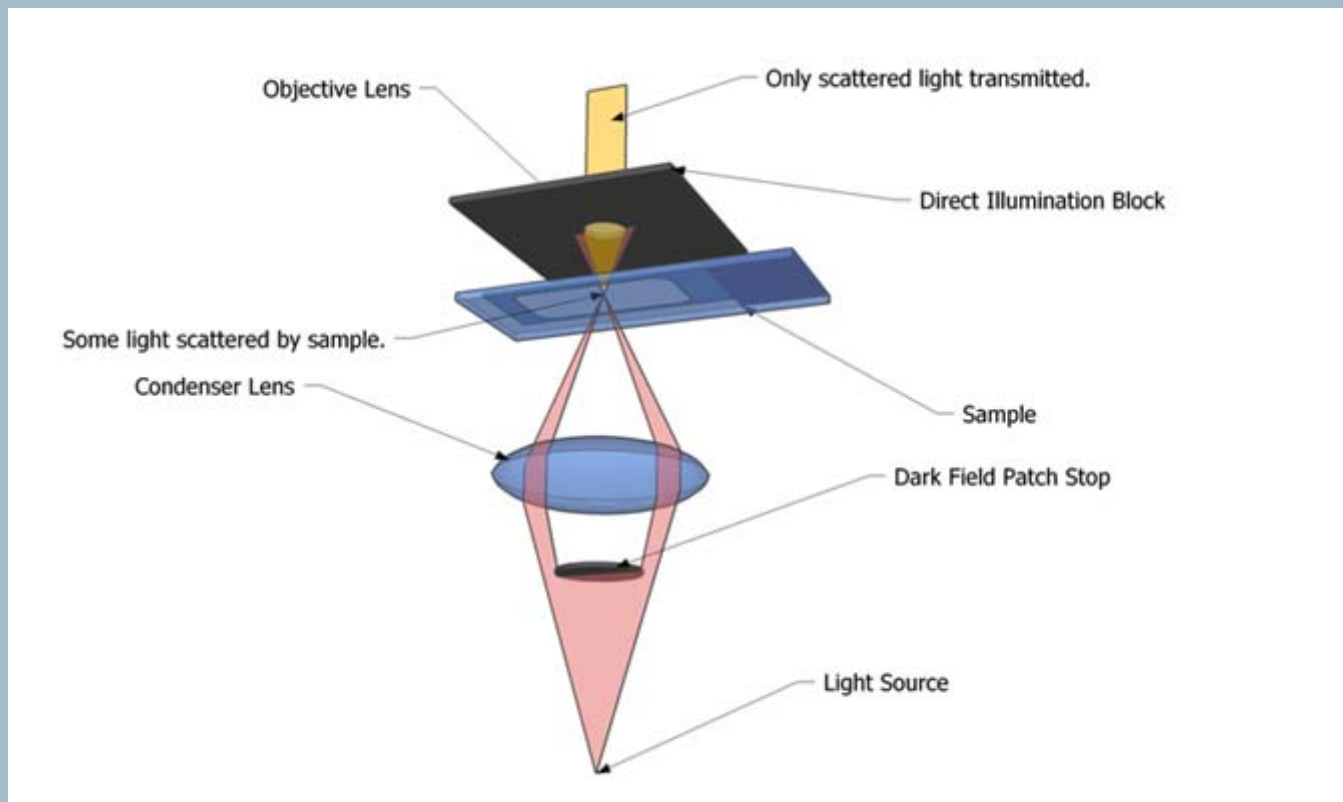

4. polírozás vagy lefedés

1a. Ráeső, nem polarizált fényben és sötét látótérben (DF-dark field) történő megfigyelések

Sötét látótér: a mintát olyan fényel világítjuk meg, amelyet az objektív lencse nem gyűjt be és ezáltal a képképzésben sem vesz részt -> kontraszt fokozása (= világos minták sötét háttérrel - fáziskontraszt-mikroszópia)

forrás: en.wikipedia.org

1a/1: kötőanyagok

mész

gipsz

románcement

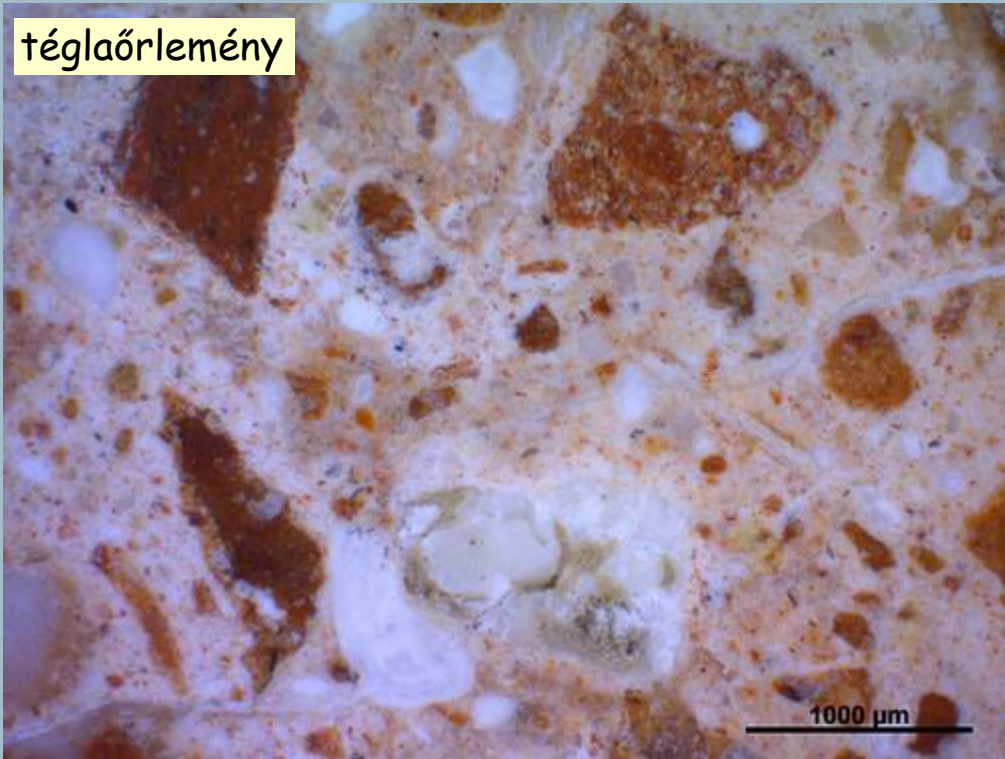

portlandcement

1a/2: adalékok

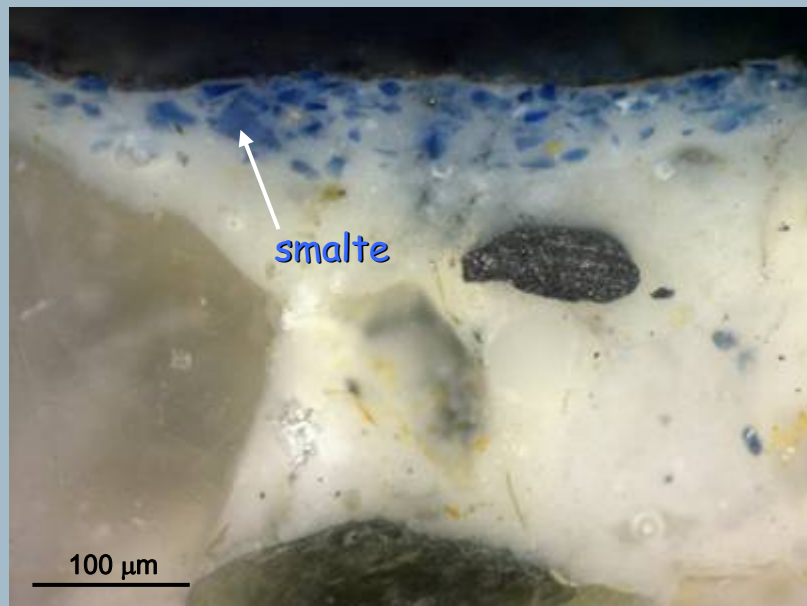
téglaőrlemény

kohósalak (cement)

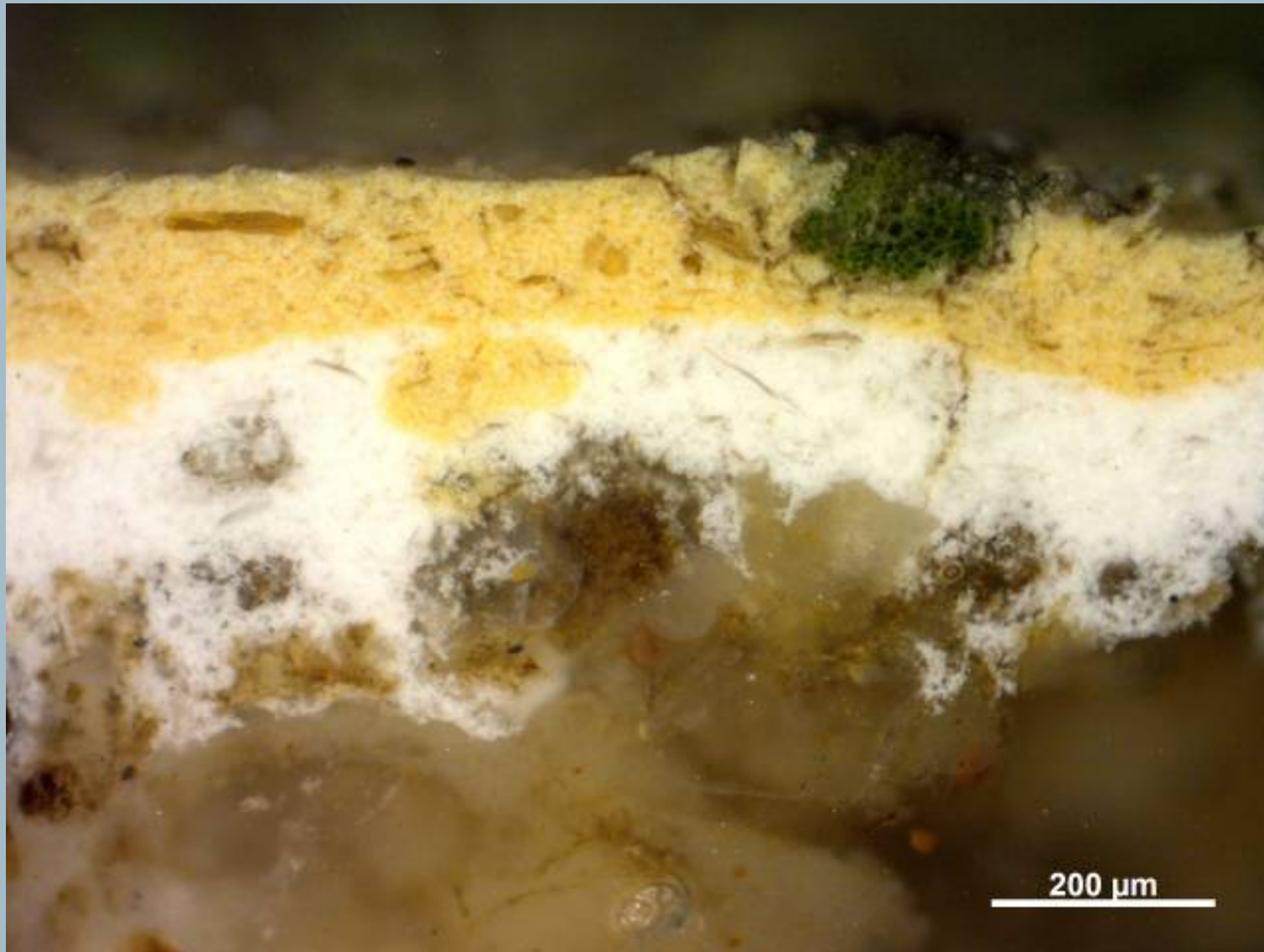
1a/3: festékrétegek, pigmentek

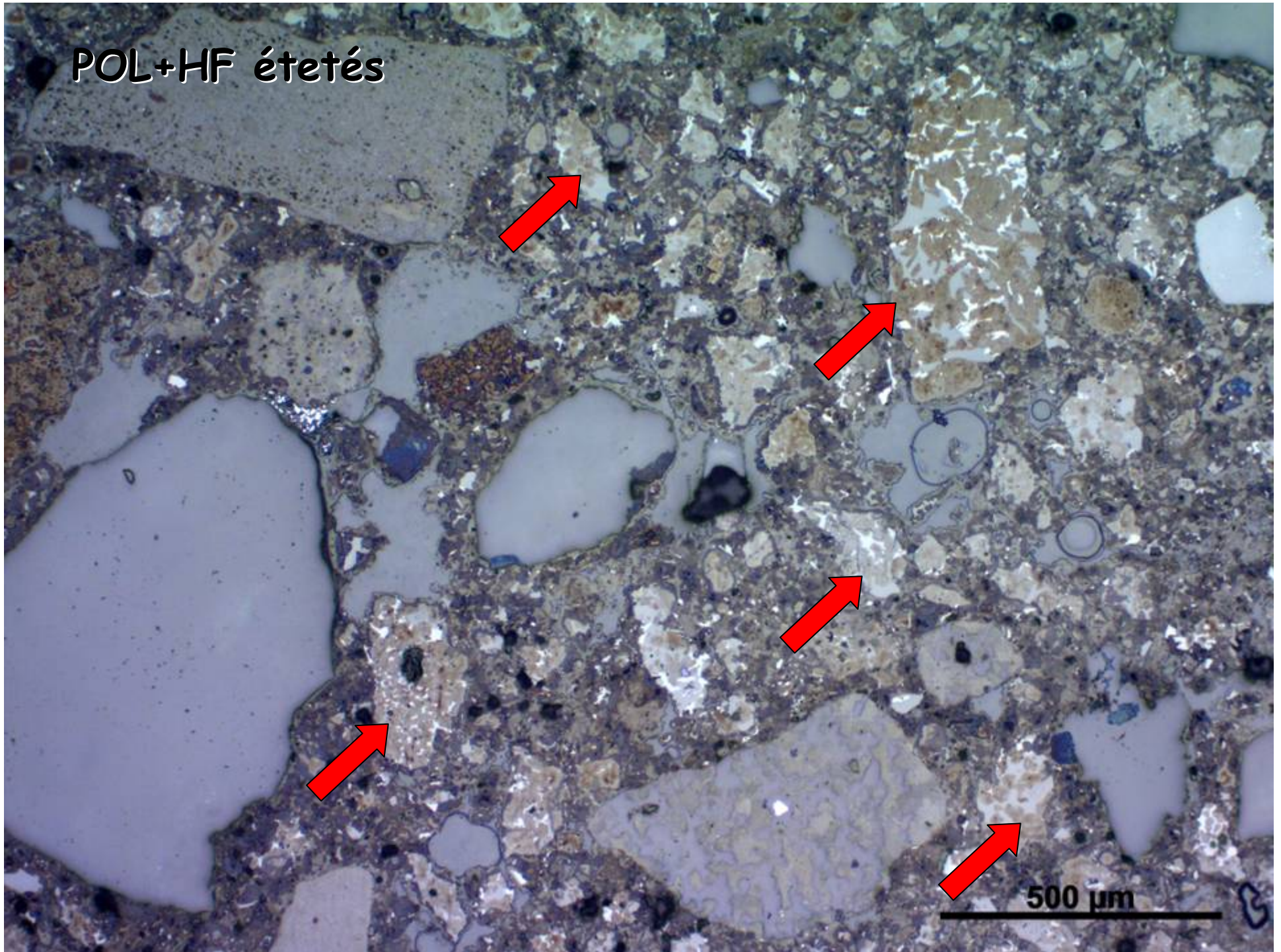
1a/4: proteinek kimutatása fuchsin-teszttel

1a/5: biogén telepek

POL+HF étetés

10 mp HF gőz

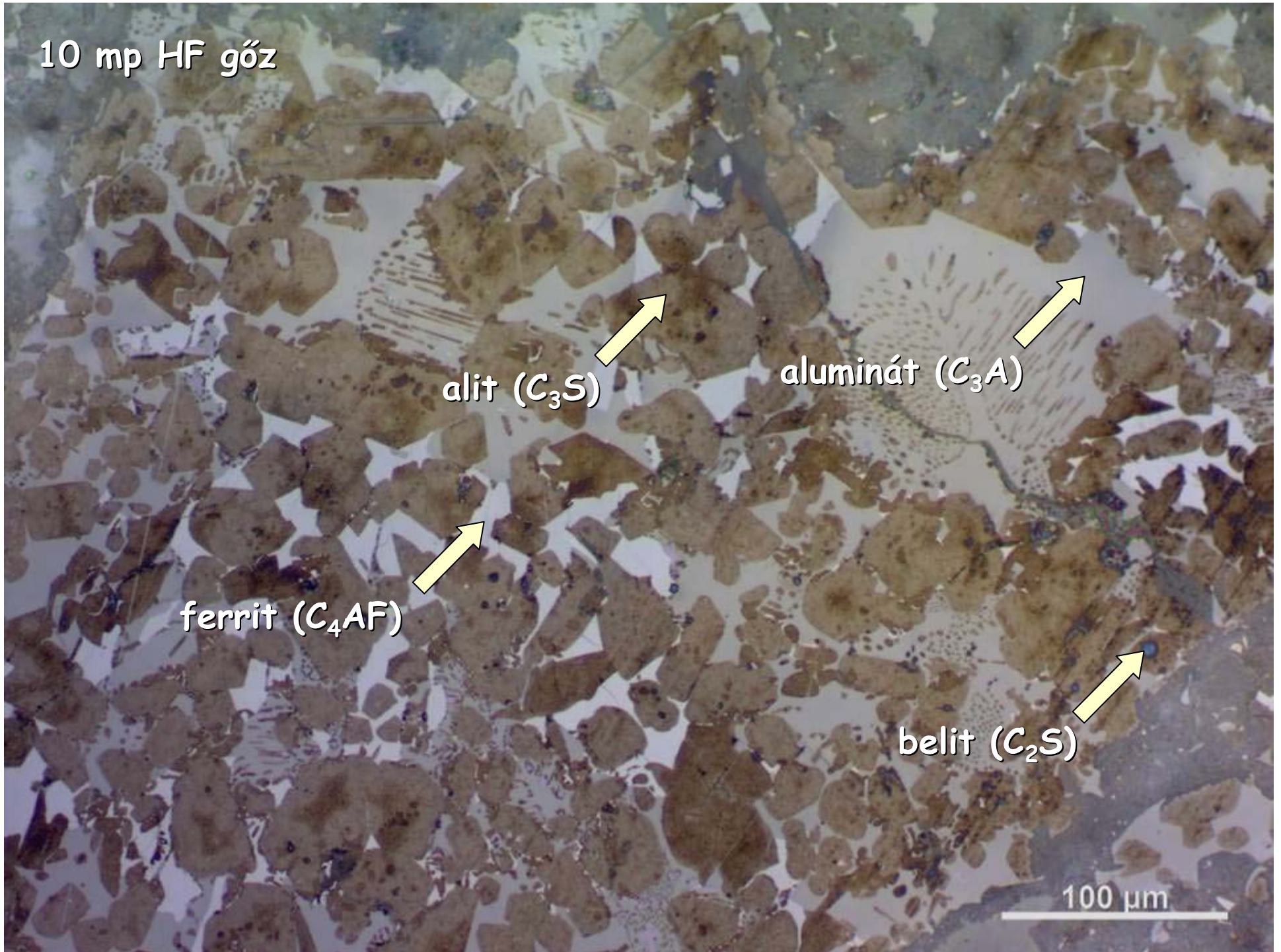
alit (C_3S)

aluminát (C_3A)

ferrit (C_4AF)

belit (C_2S)

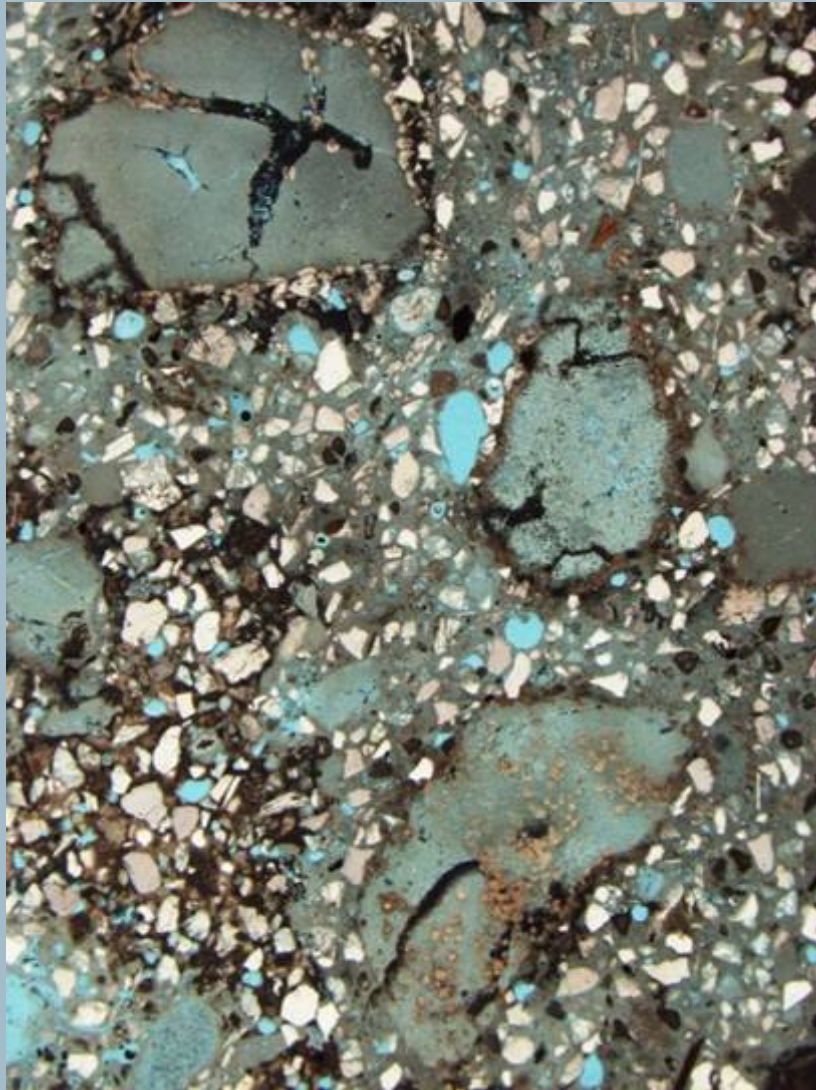
100 μm

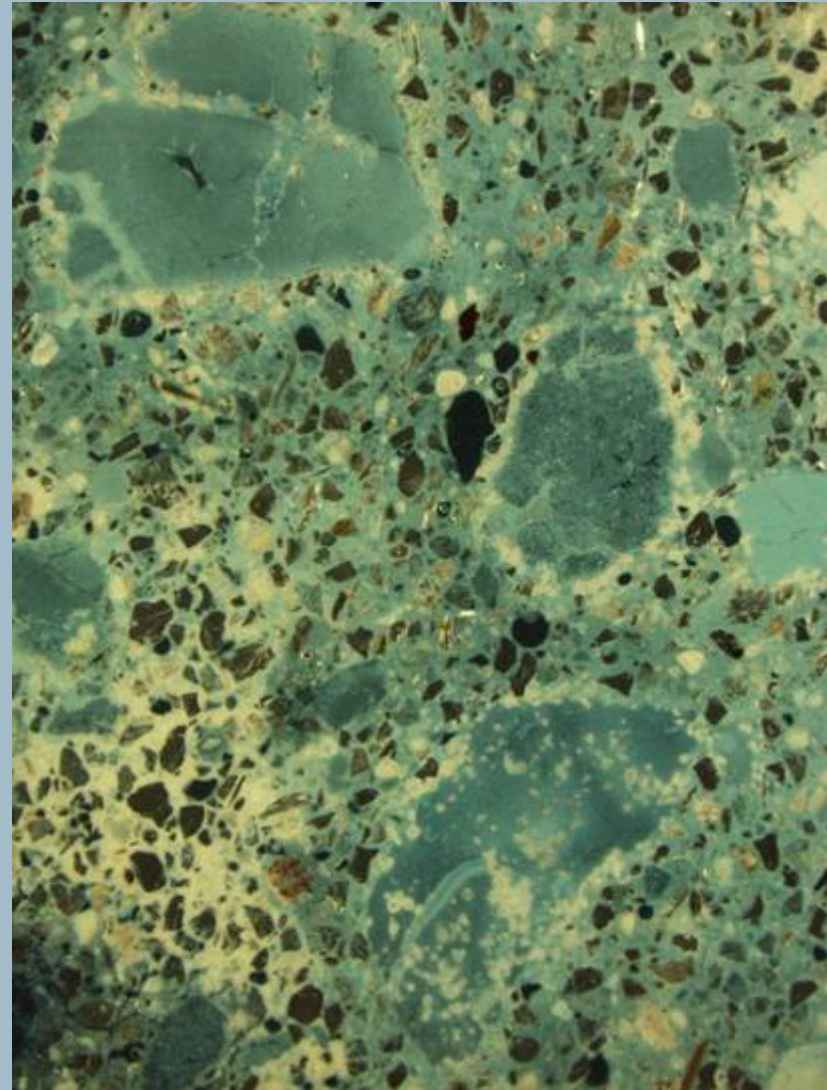
2a. Áteső, nem polarizált fényben és sötét látótérben (DF) történő megfigyelések vékonycsiszolaton

- szöveti jellegek változásának detektálása -> porózus-kevésbé porózus zónák (karbonátosodás, hidraulikus reakciószegélyek, gipszesedés, stb.)
- képanalízis(?)

2a. Áteső, nem polarizált fényben és sötét látótérben (DF)
történő megfigyelések vékonycsiszolaton

1N

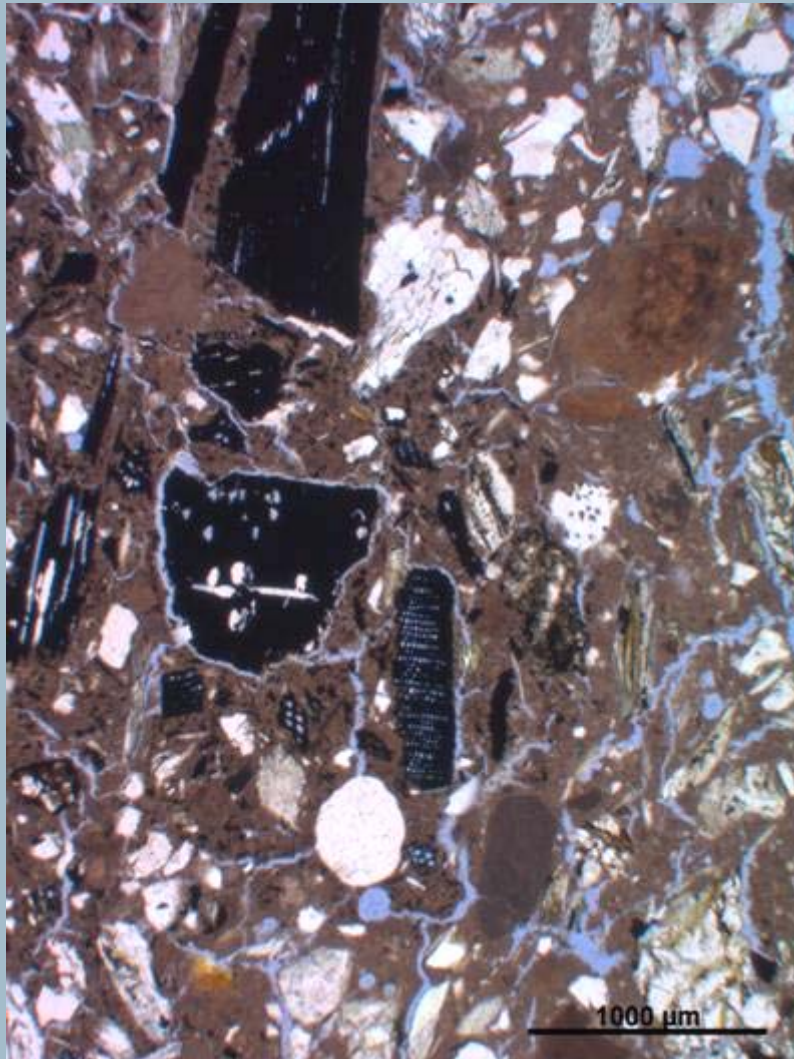

DF

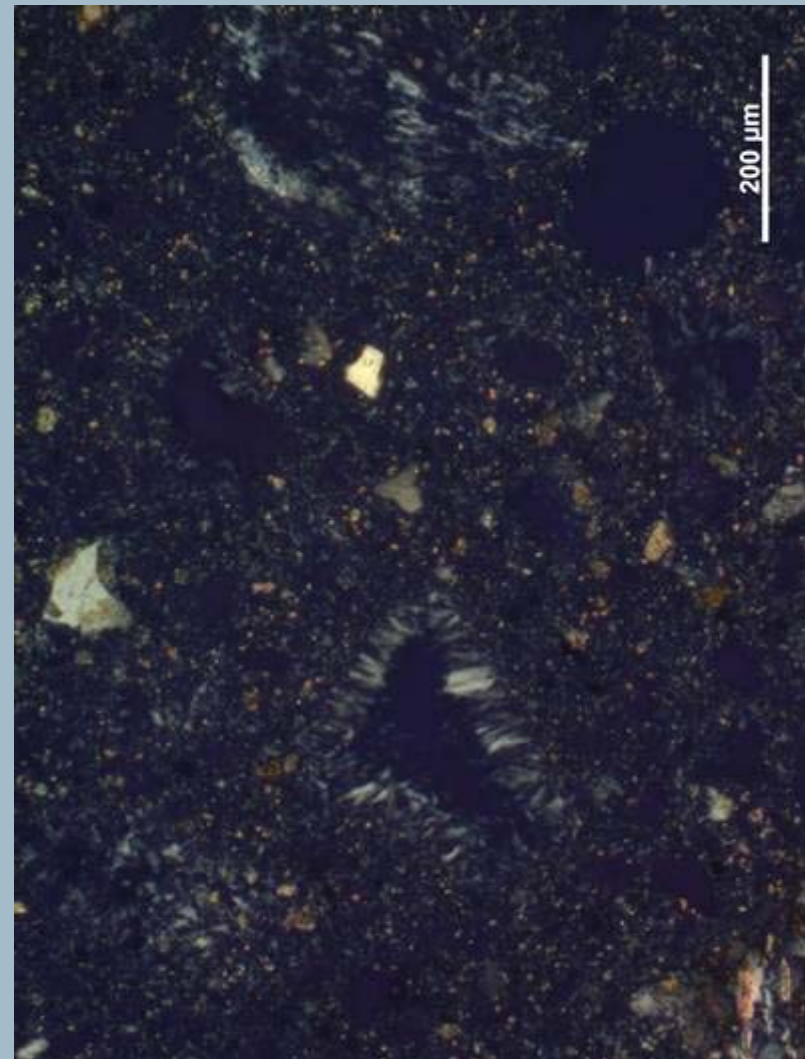
2b. Áteső, polarizált fényben történő megfigyelések vékonycsiszolaton

1. Kötőanyag:

mész

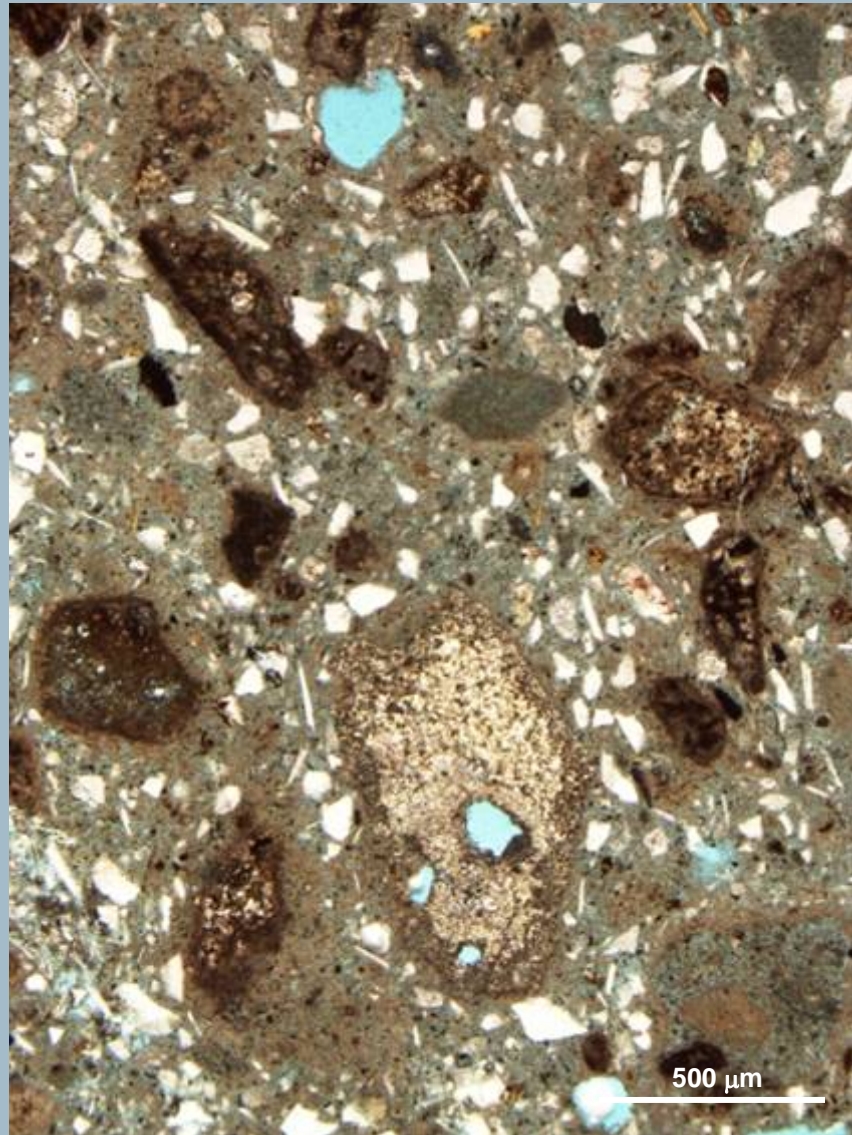

gipsz

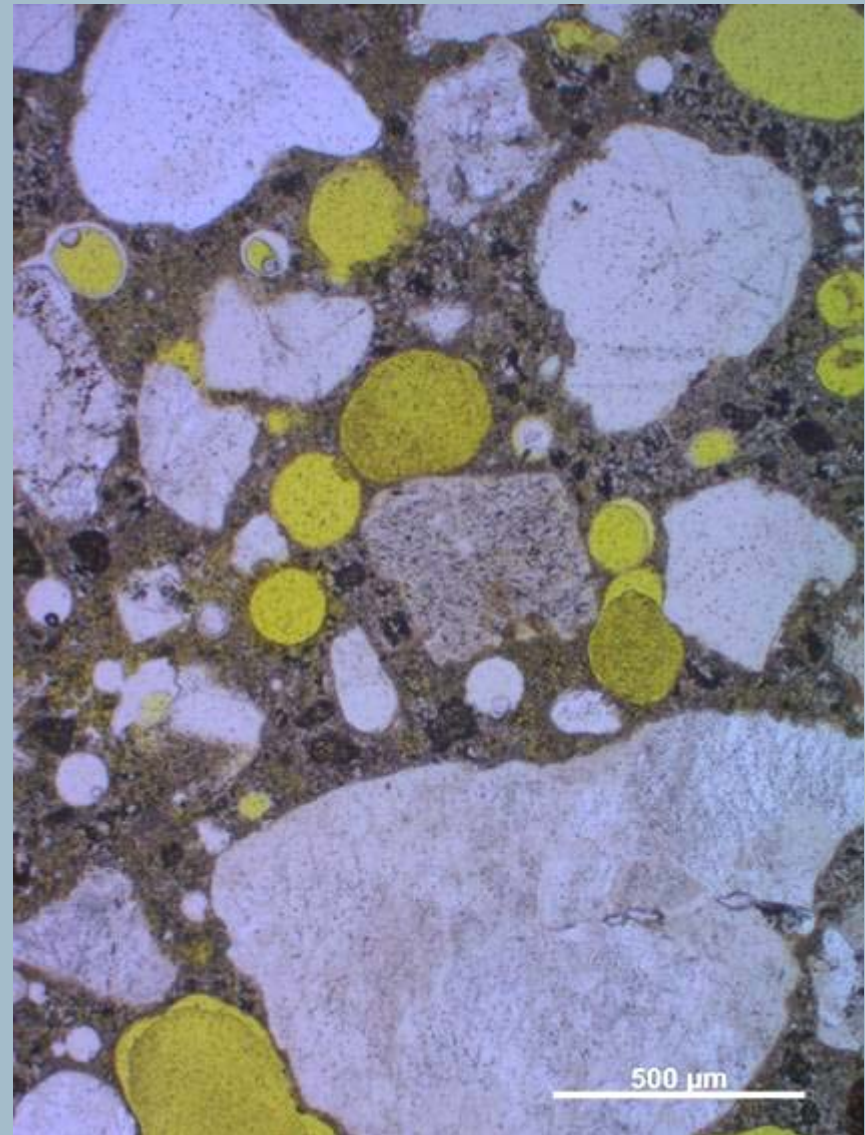

1. Kötőanyag:

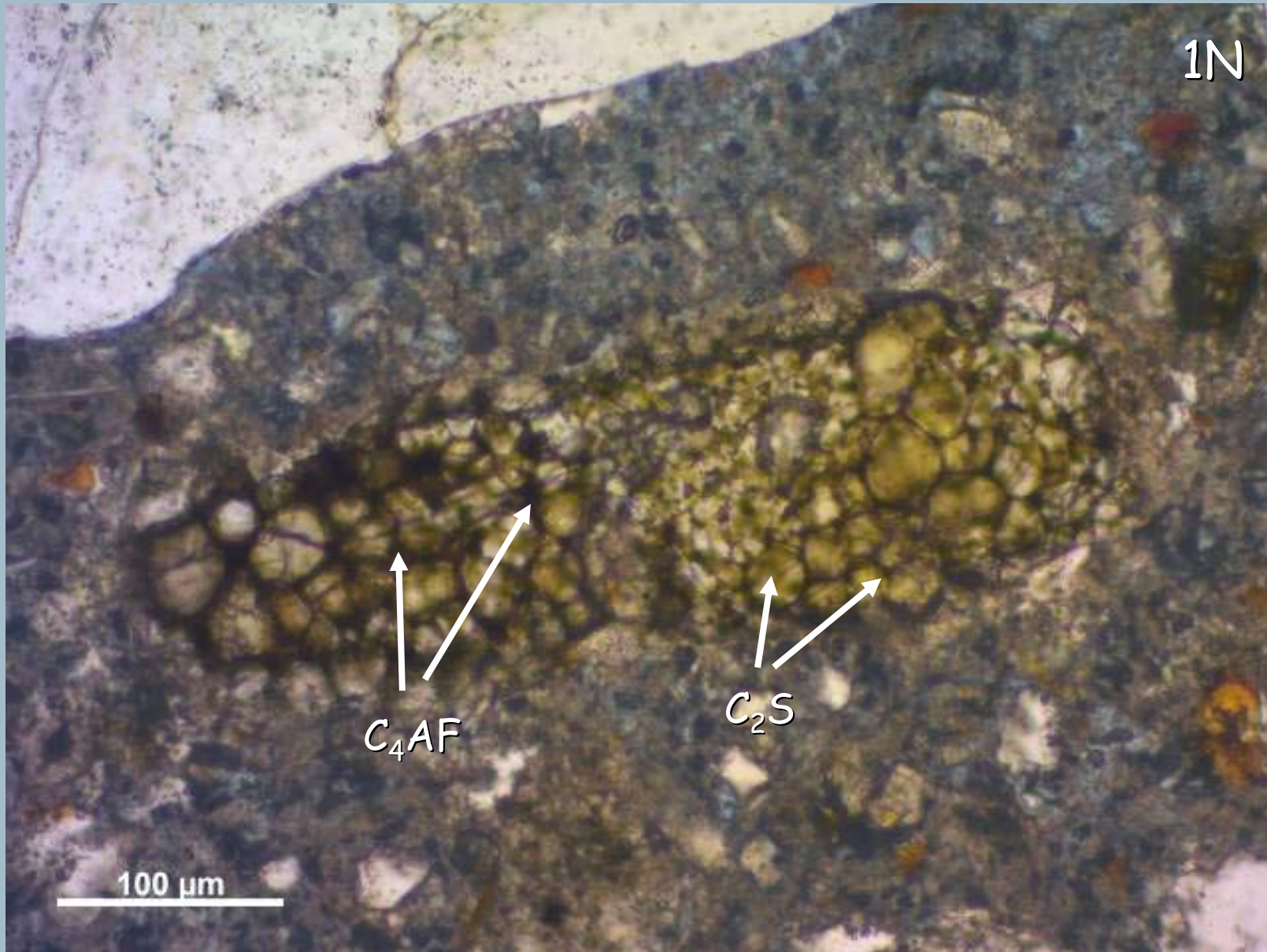
románcement

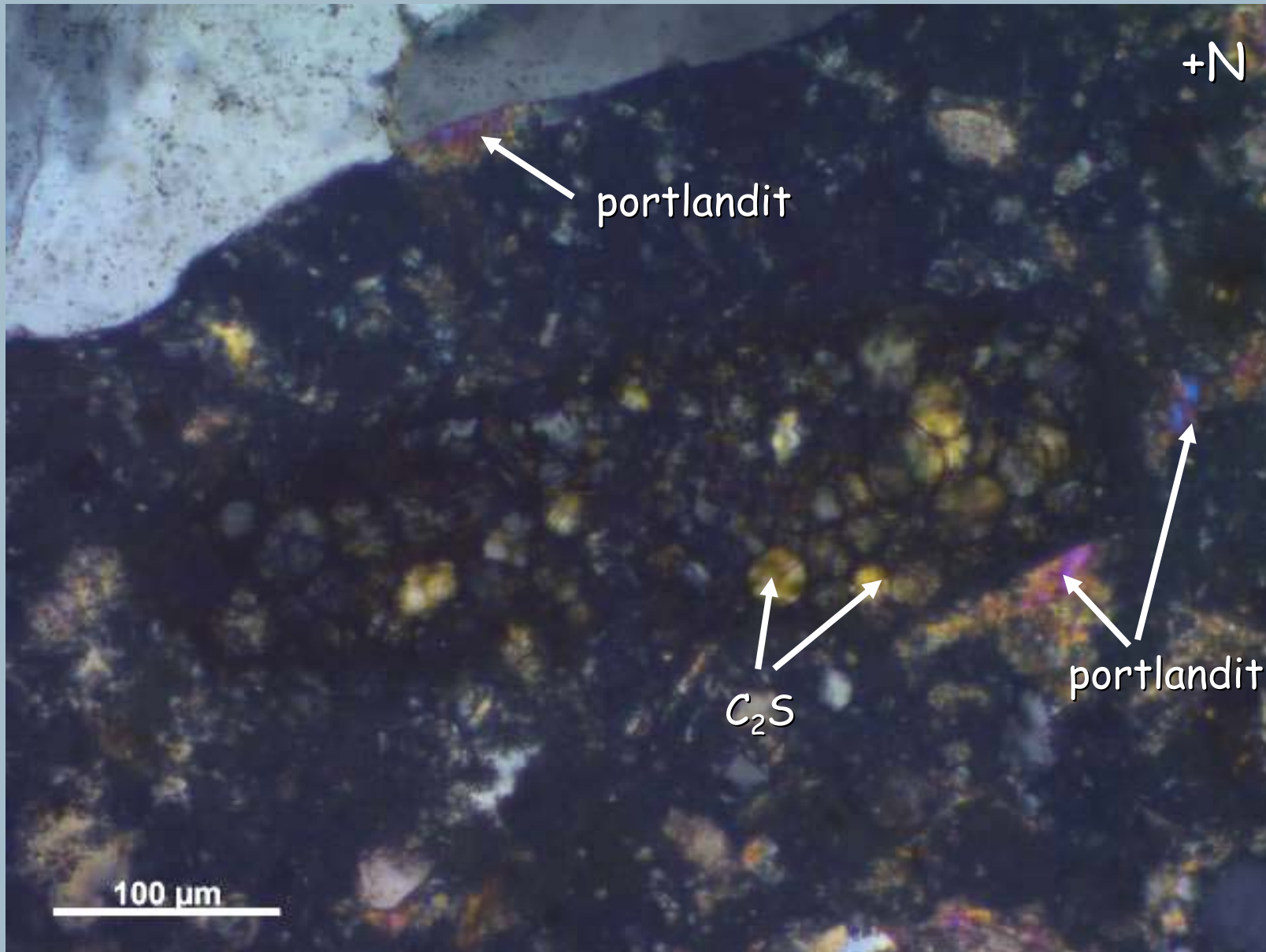
portlandcement

Portlandcementklinker

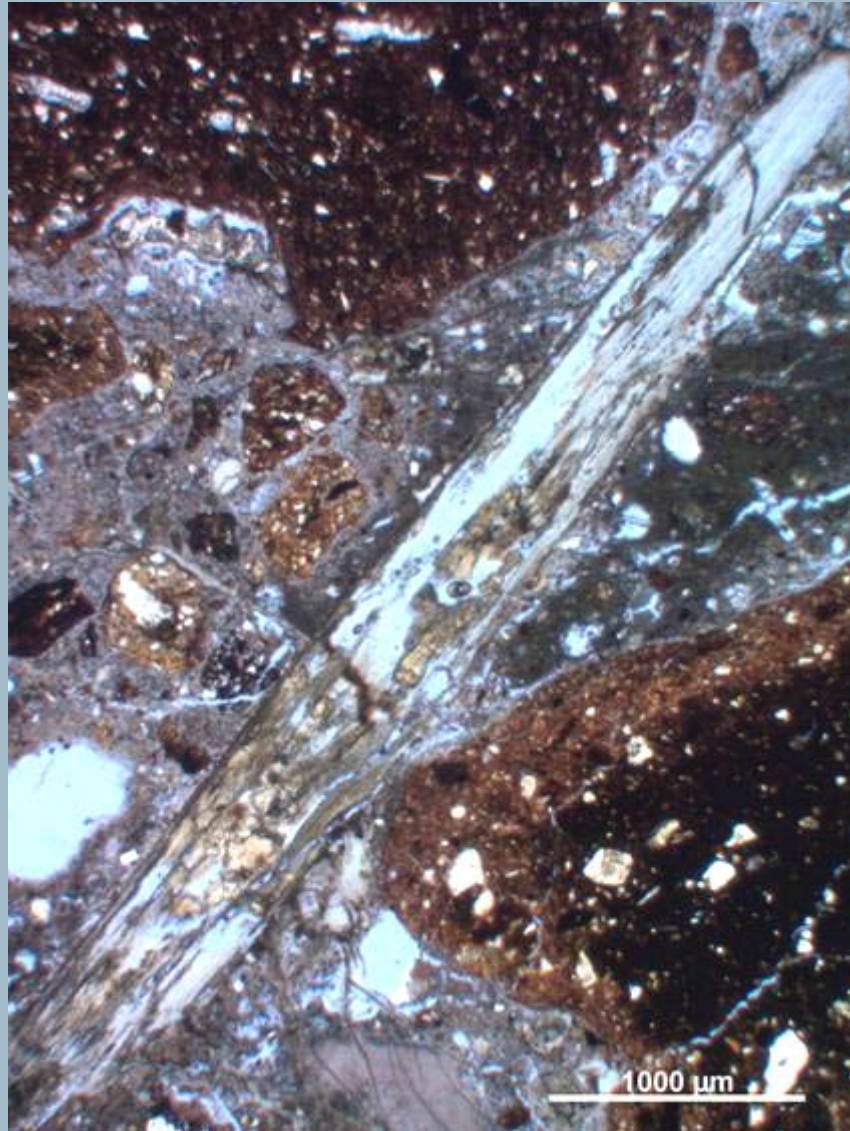

Portlandcementklinker

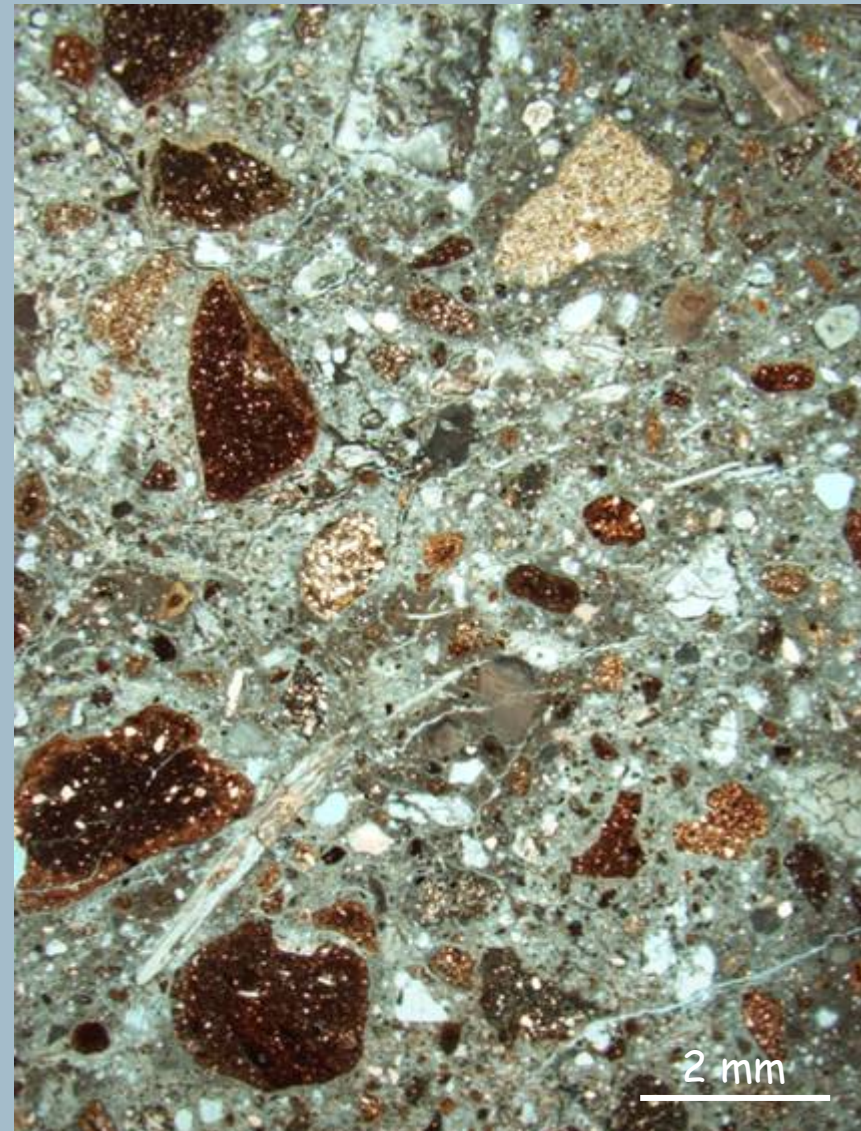

2. Adalékok, adalékszerek:

növényi rostok, pelyva

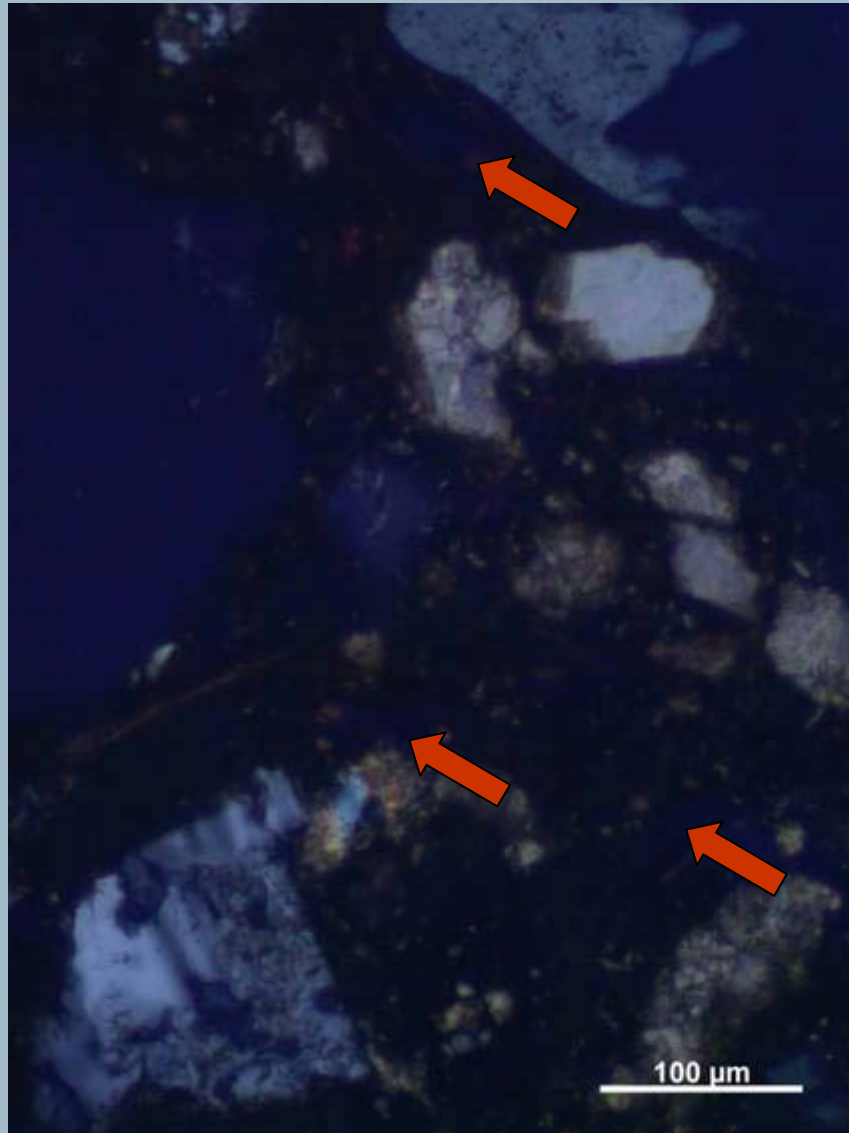

téglaőrlemény

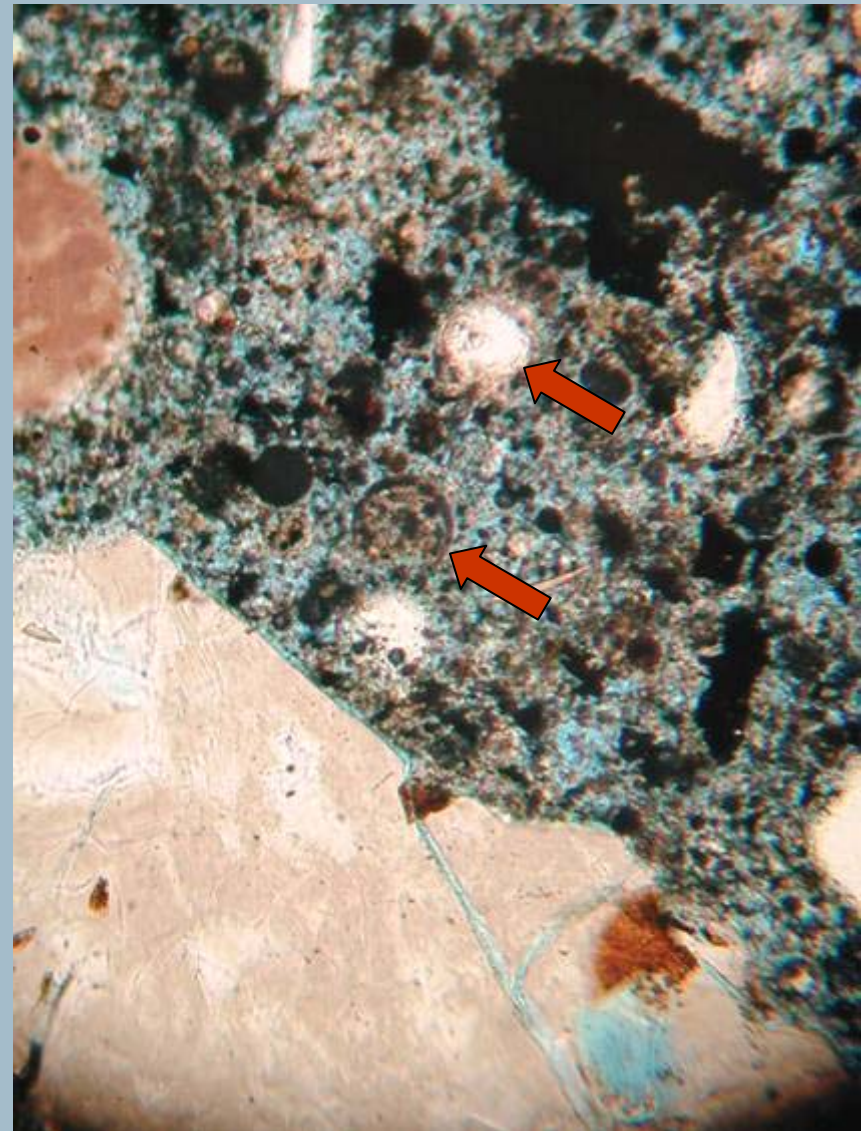

2. Adalékok, adalékszerek:

kohósalak

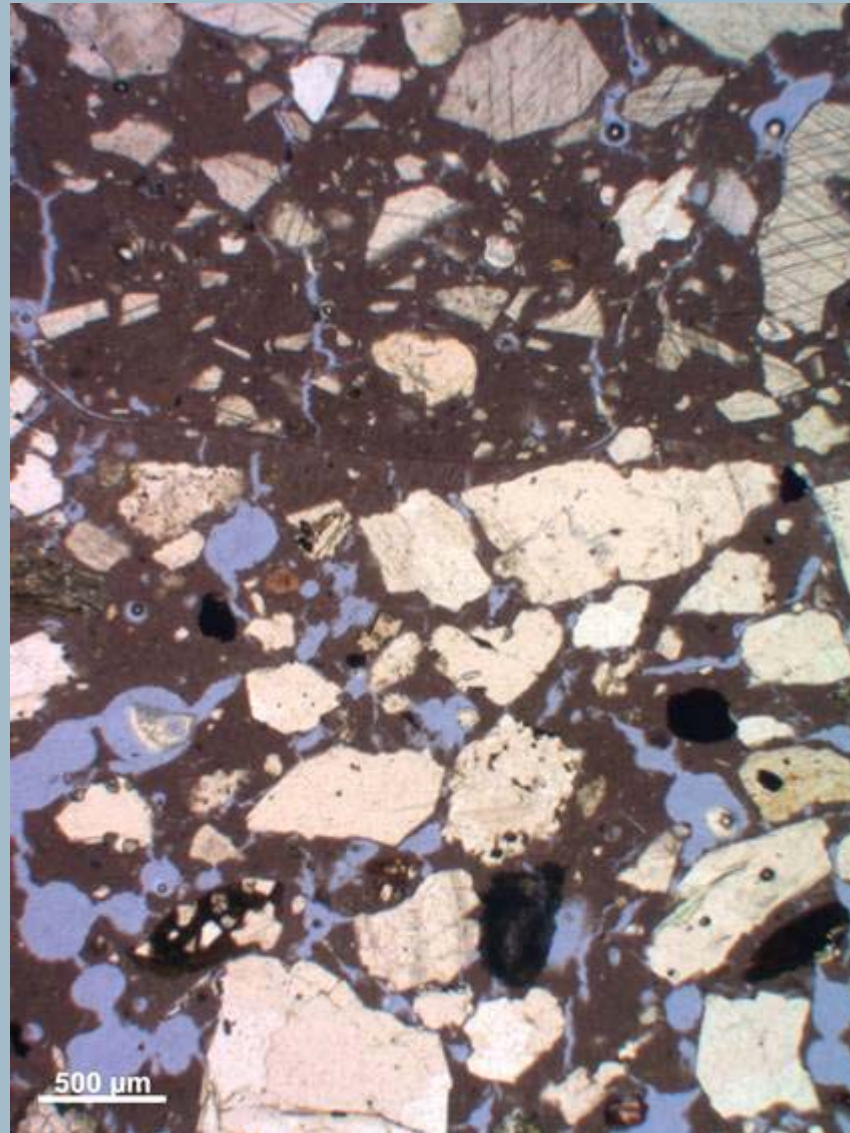

pernye

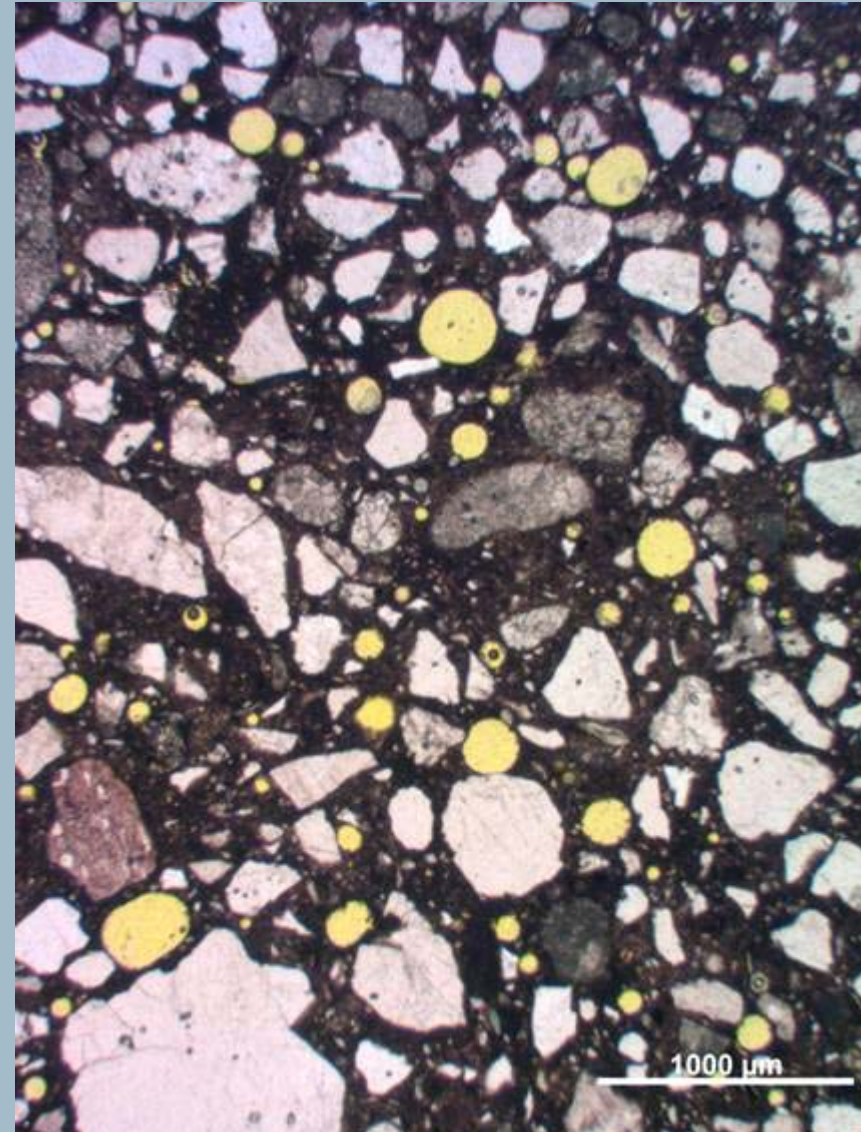

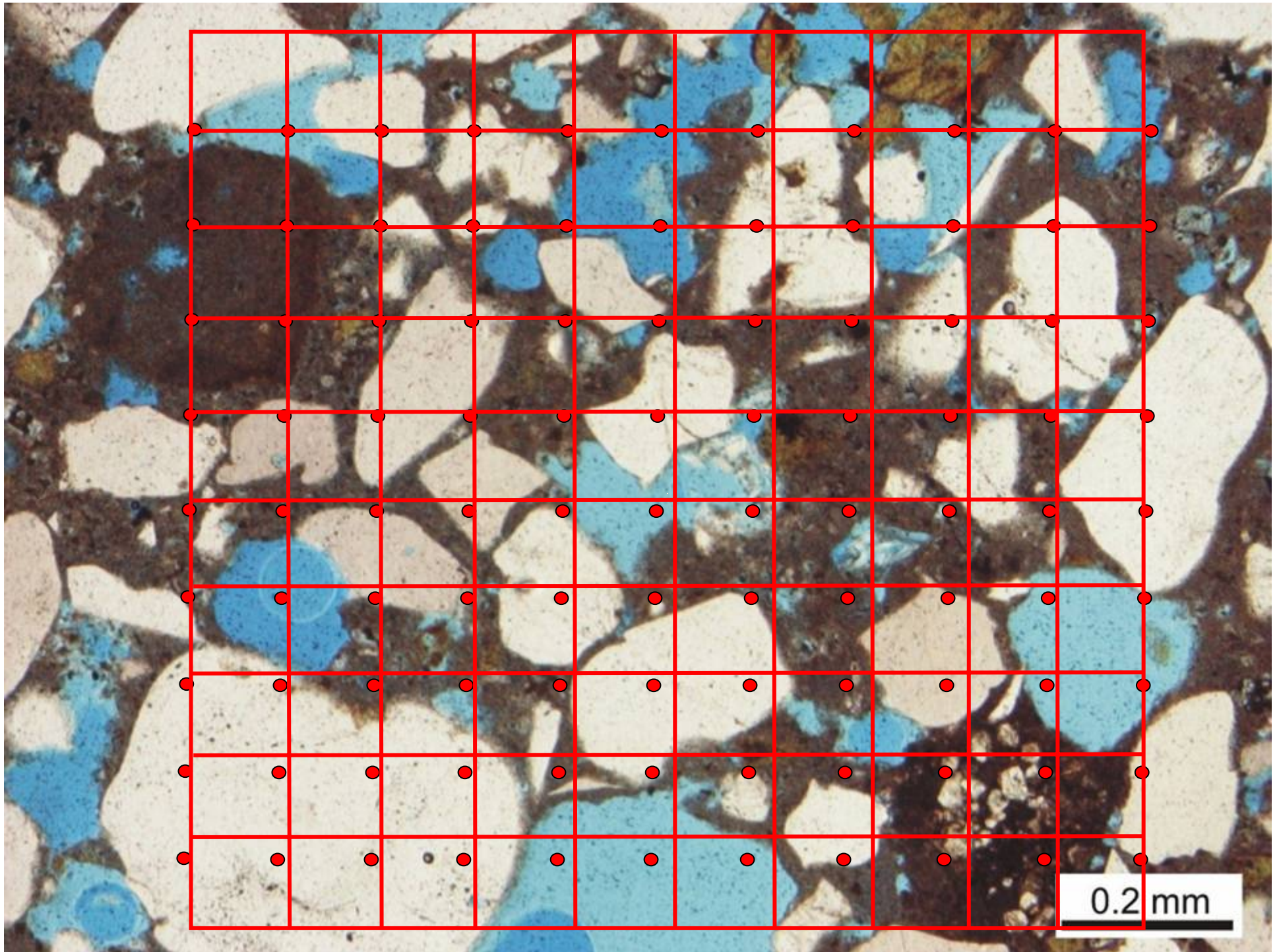
3. Porozitás, repedések:

zsugorodási repedések

légpórusképző

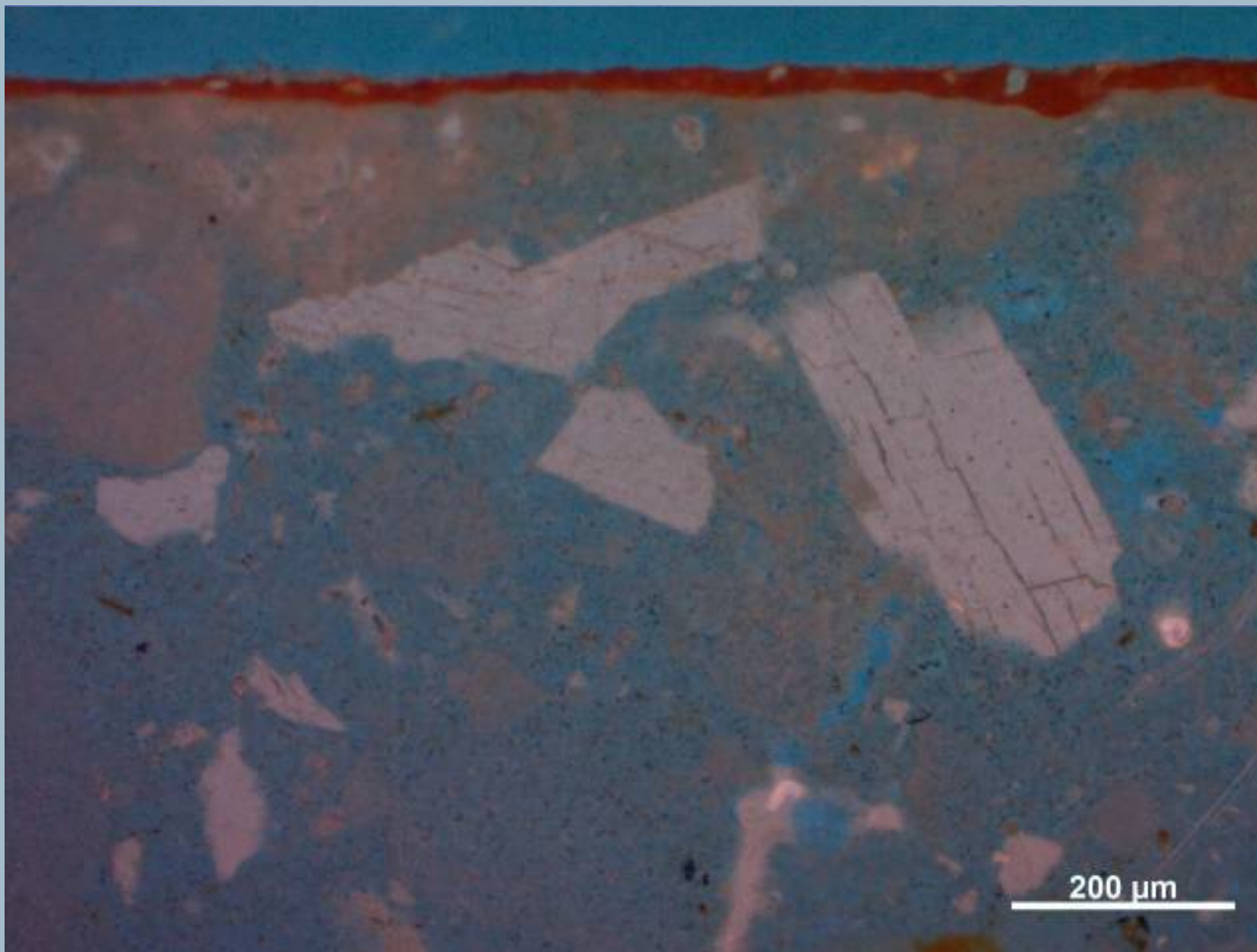

4. b/a arány meghatározása szekennelt felületen képanalízissel

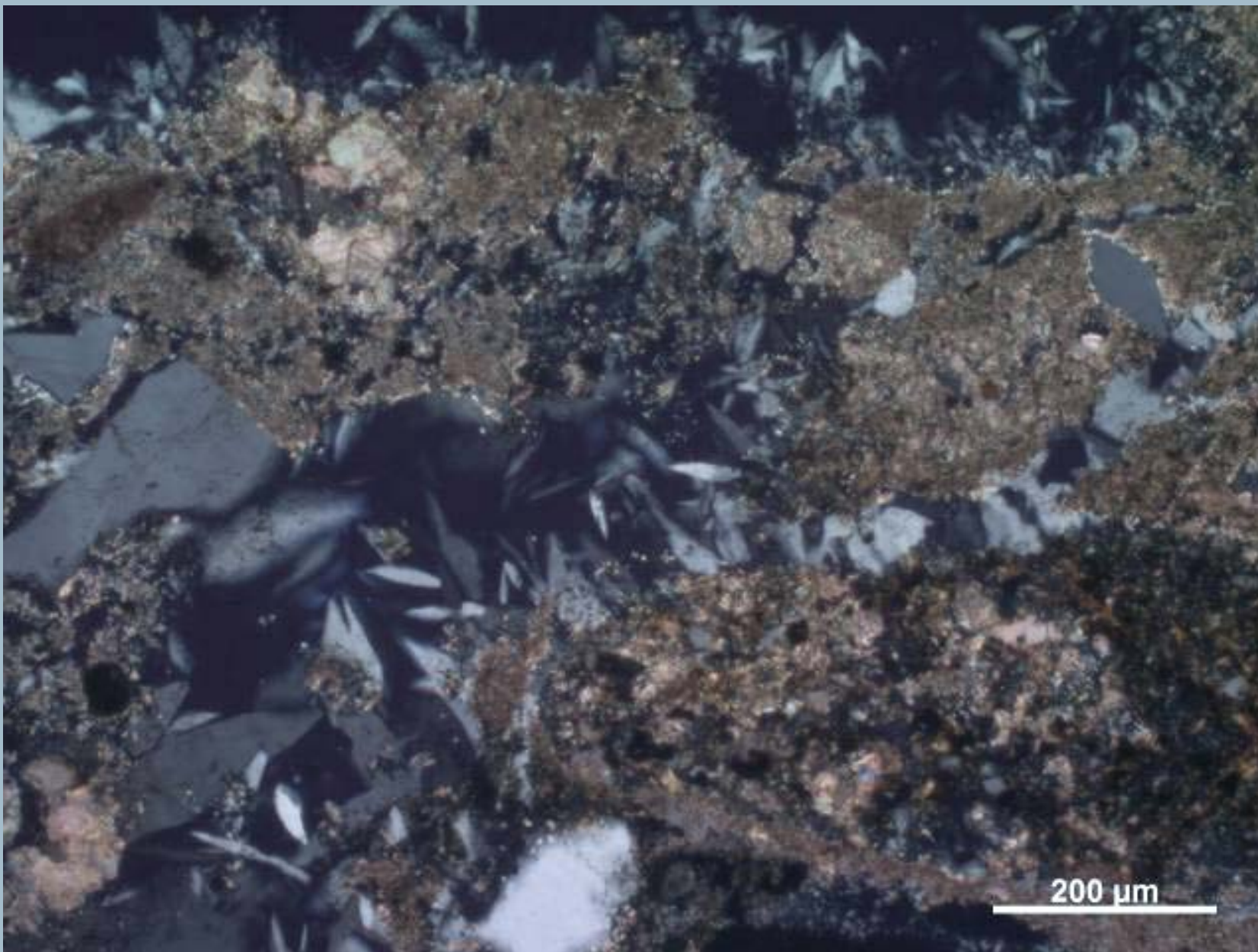

adalékanyag kötőanyag légpórus

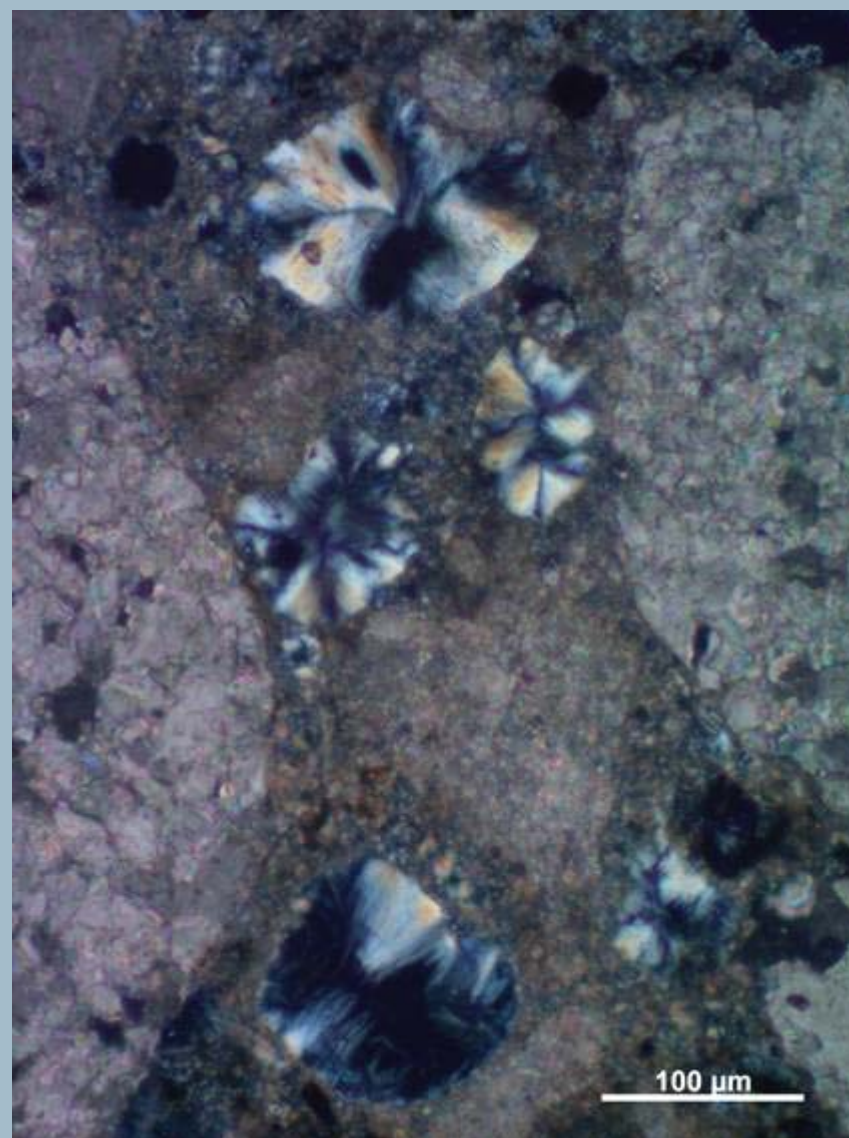
5. Rétegréteg, festékrétegek

6. Gipszesedés

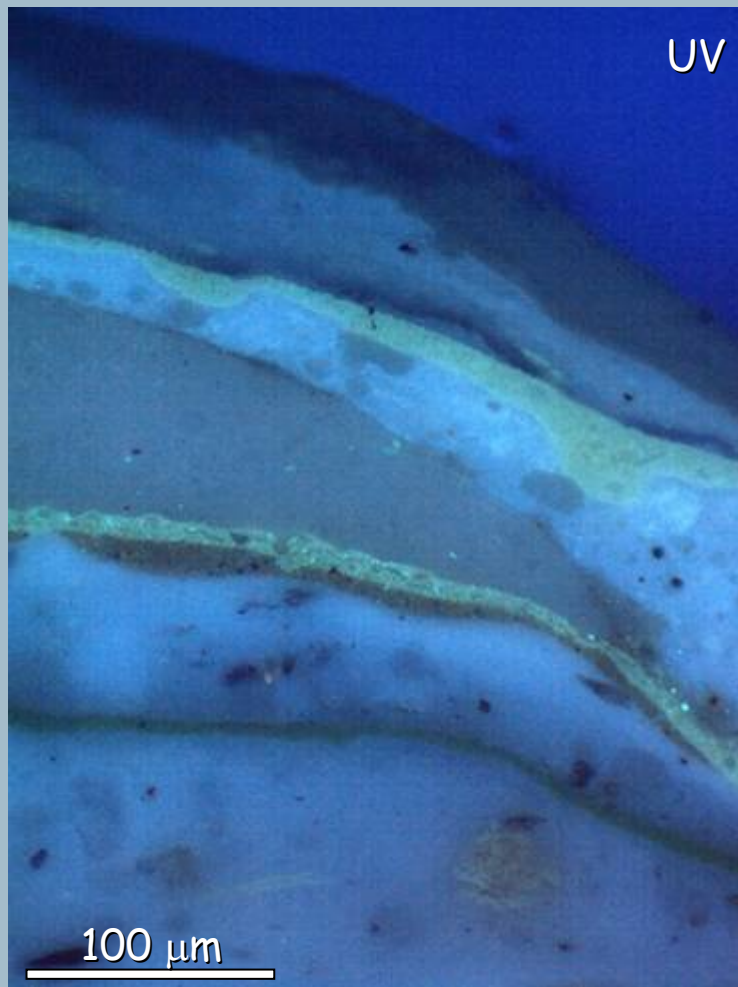

7. Karbonátosodás, póruskitöltő taumazit

3. UV-fényben történő megfigyelések felületi- és vékonycsiszolaton

3.1 Olajfesték-rétegek, Schellack, ZnO-pigment

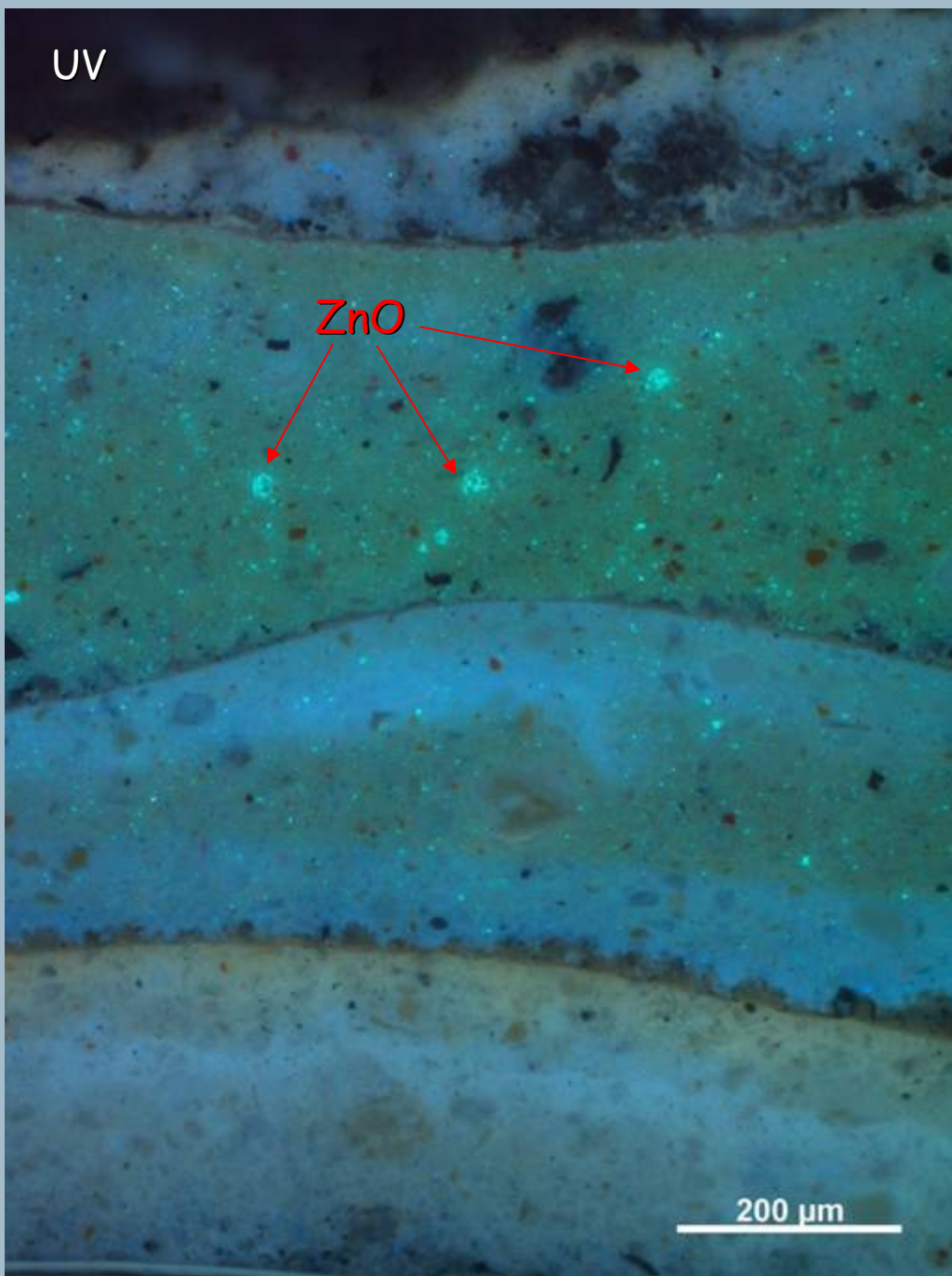

UV

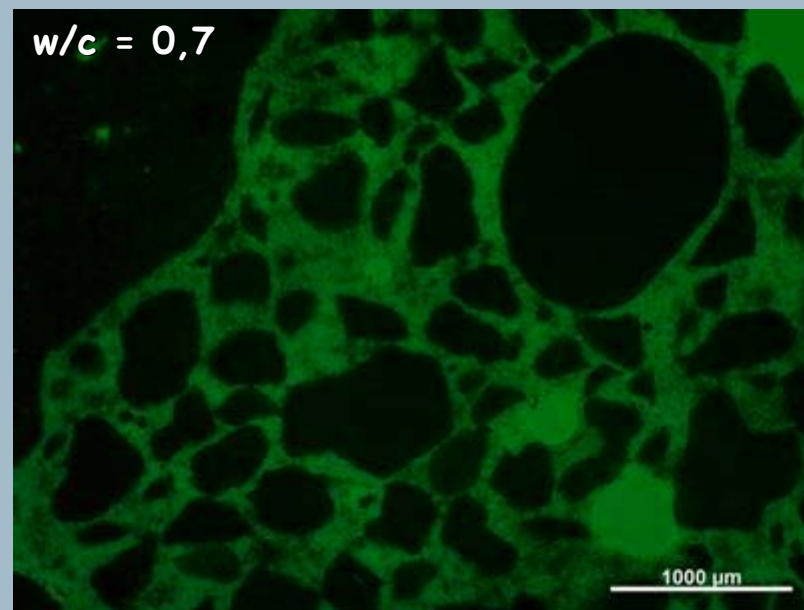
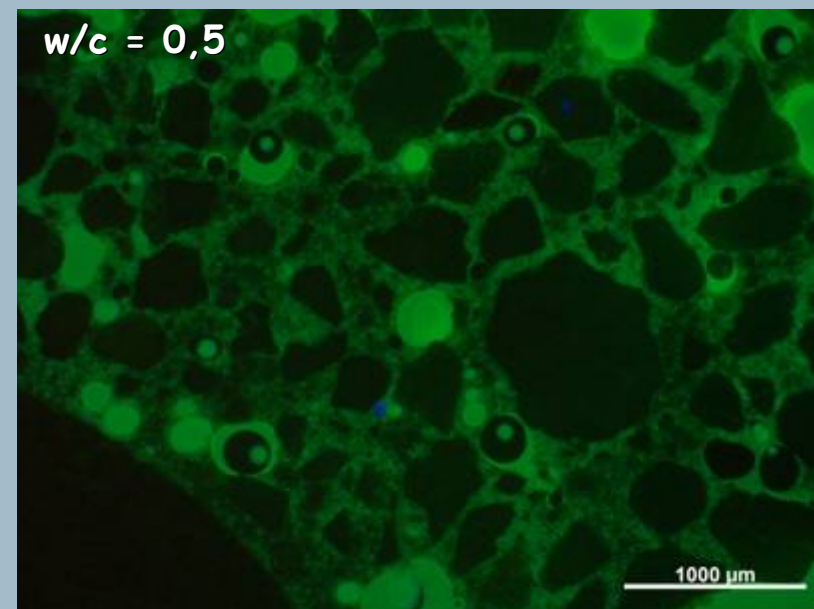
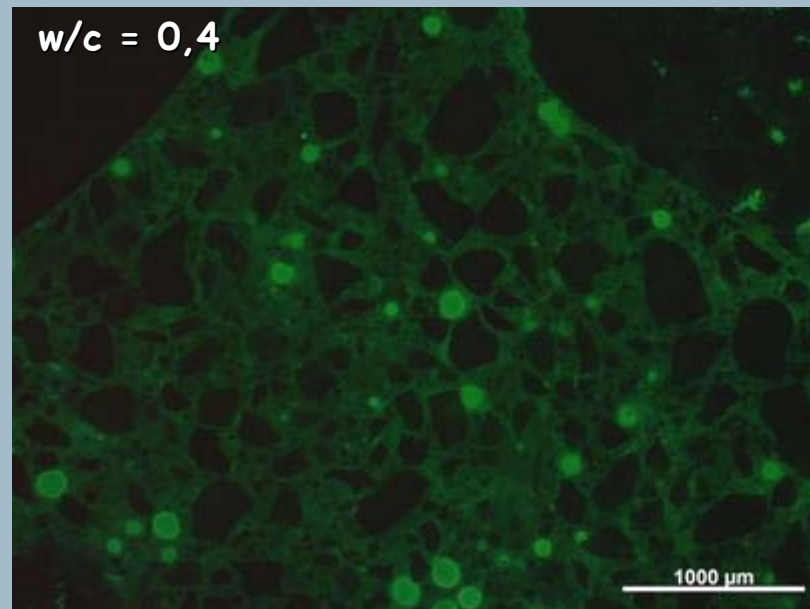
ZnO

200 μm

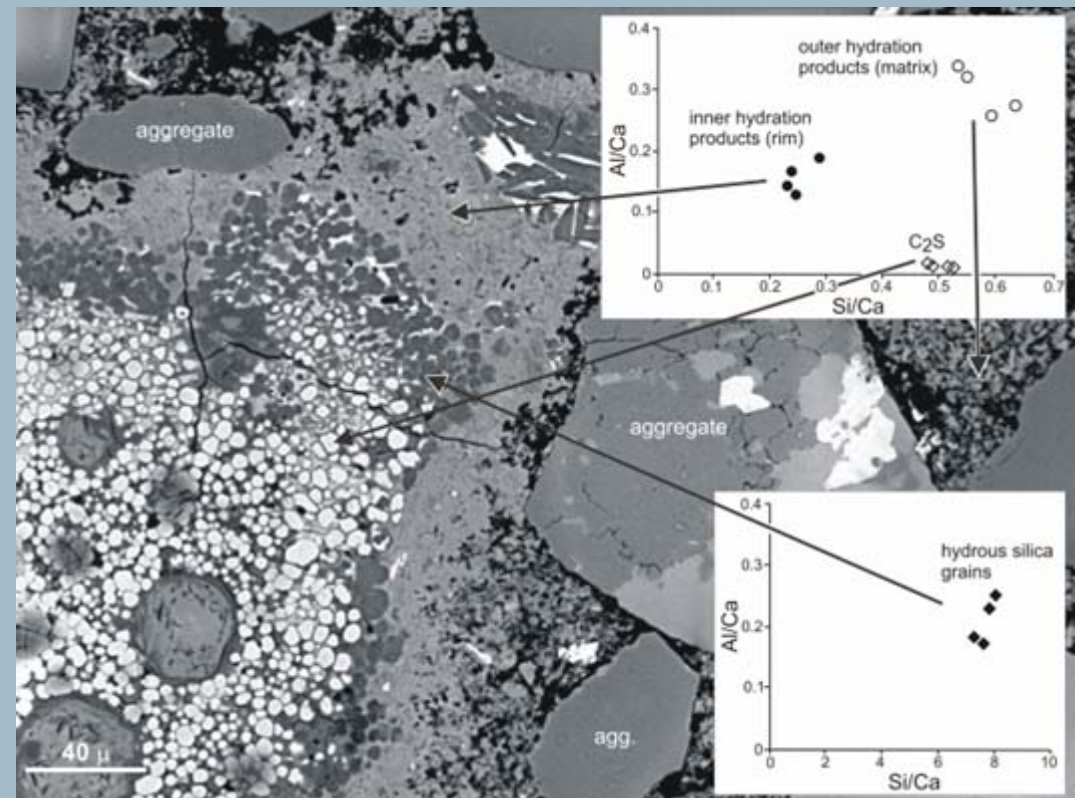
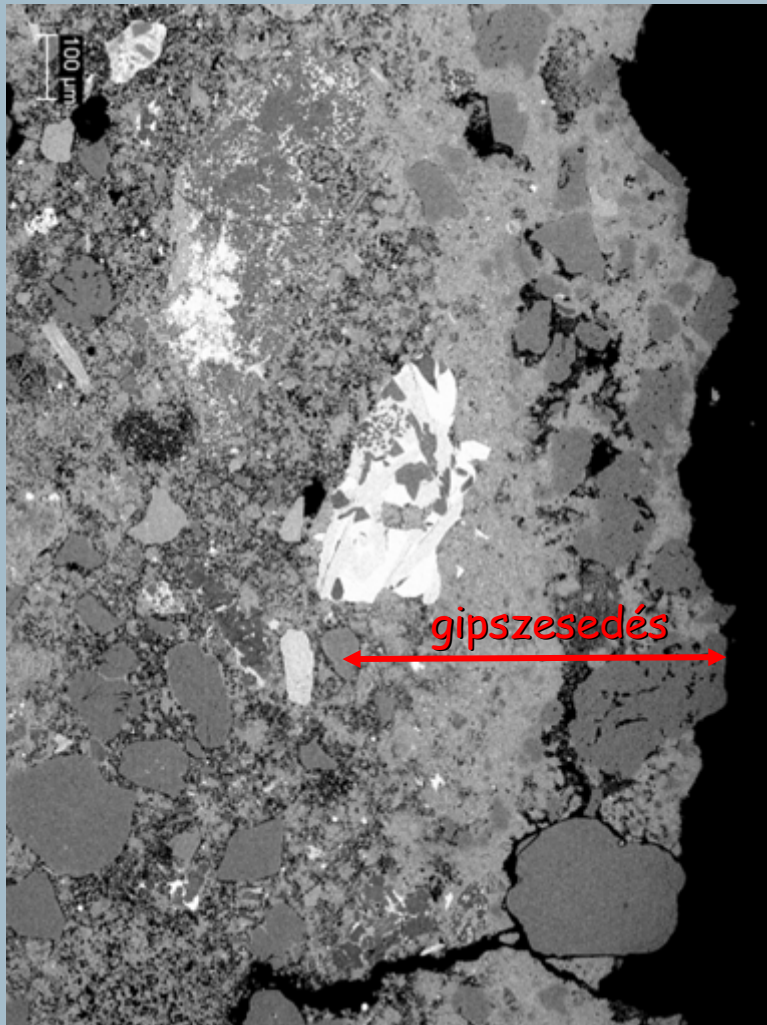

3.2 Porozitás vizsgálatok, w/c-tényező betonoknál

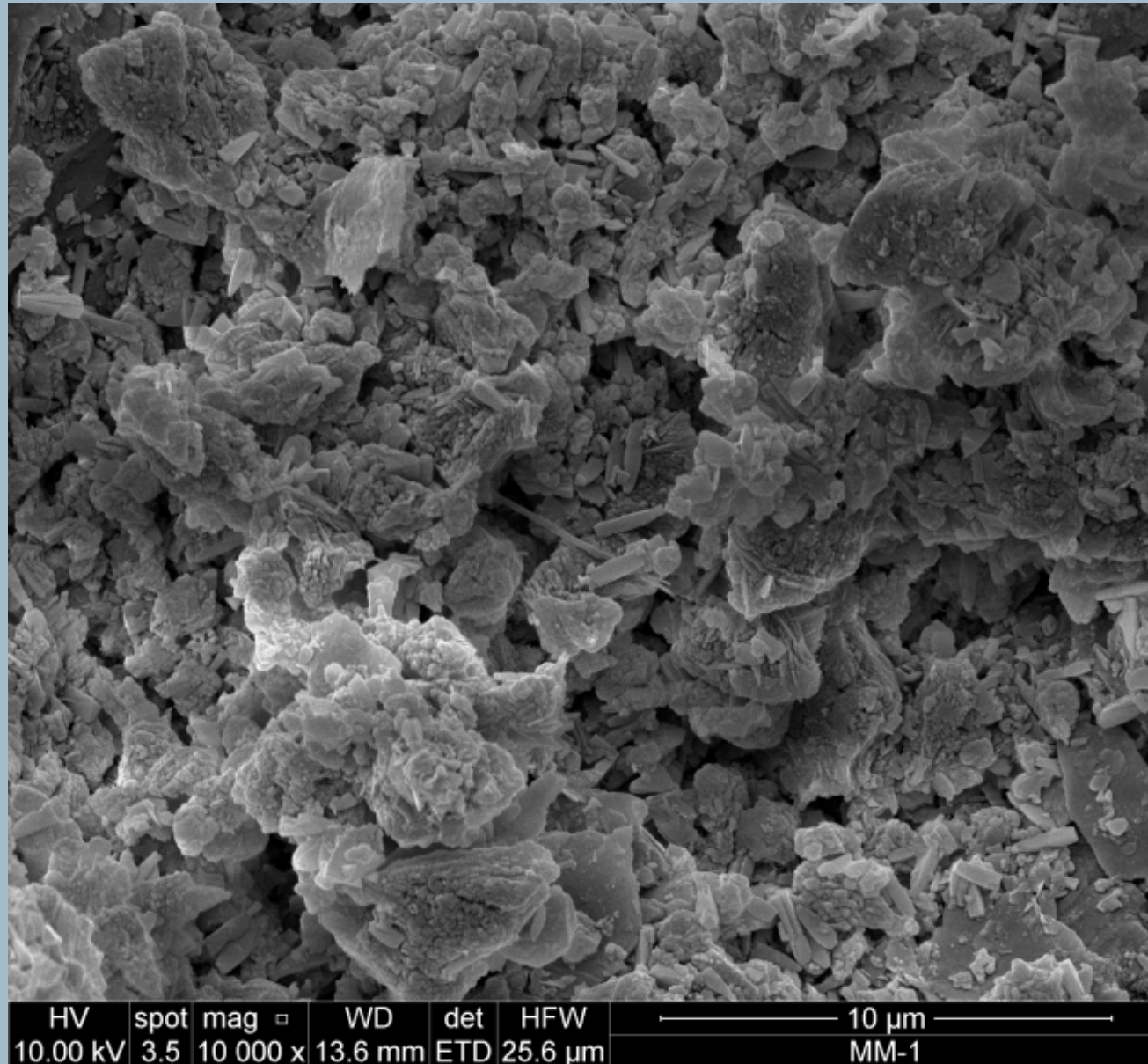

4. Pásztázó-elektronmikroszkópos vizsgálatok (SEM-EDS) felületi-, vékonycsiszolaton és törött mintafelületen

4.1 Polírozott felületű (vékony)csiszolatok - szöveti kép & elemanalitika

4.2 Mikroszerkezeti megfigyelések törött felületen (elemanalitika csak tájékoztató jellegű!)

Az egyes módszerek alkalmazhatósága

	kötőanyag	klinker, cementfázisok, adalékok	porozitás, repedések	adalékanyag (+ b/a-arány)	festékrétegek, pigmentek	szövet, mikroszerkezet	másodlagos fázisok, károsító sók
Ráeső fény, DF	++(+)	++(+)	-	-	++(+)	-	-
Ráeső fény, POL	-	+++	-	-	-	-	-
Áteső fény, DF	-	0	-	-	0	++(+)	-
Áteső fény, POL	+++	+++	+++	+++	++(+)	+++	++(+)
UV	-	-	+++	-	0	++(+)	-
SEM-EDX	+++	+++	++(+)	++(+)	++(+)	+++	+++

+++ = jól alkalmazható, 0 = korlátozottan alkalmazható, - = nem vagy rosszul alkalmazható

Ajánlott irodalom

Tudományos folyóiratok: Journal of Cultural Heritage
Construction and Building Materials
Materials Characterization
Cement and Concrete Research
Archaeometry
Archeometriai Műhely ☺

Könyvek: Geomaterials under the Microscope
Concrete Petrography
Pigment Compendium

Web: www.pigmentum.hu
www.understanding-cement.com
www.rocare.eu